

Domagoj Pukšec

Socijalnoekološke teme i sadržaji u predsjedničkim obraćanjima

DIPLOMSKI RAD

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet Zagreb
Odsjek za sociologiju

Mentor: dr. sc. Ivan Cifrić, red. prof.

Zagreb, srpanj 2014.

SADRŽAJ

---

1. UVOD	1
2. CILJEVI I SVRHA	2
3. POLAZIŠTA I HIPOTEZE	3
3.1. Hipoteze.....	8
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	12
4.1. Matrica 1	14
4.2. Matrica 2	19
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	23
5.1. Detaljna analiza tekstova	23
5.1.1. Analiza obraćanja predsjednika Franje Tuđmana	23
5.1.2. Analiza obraćanja predsjednika Stjepana Mesića.....	25
5.1.3. Analiza obraćanja predsjednika Ive Josipovića.....	38
5.2. Rezultati hipoteza	42
5.3. Ekološki termini	47
6. ZAKLJUČAK.....	51
Literatura	53
Popis tablica i grafikona	55
Sažetak.....	56

1. UVOD

Pristup visokih političkih dužnosnika važan je za bilo koju temu koja se tiče jednog društva i analiza sadržaja govora svih predsjednika Republike Hrvatske je nužna za saznanje kako, koliko i na koji način ekologiji, ekološkim problemima i idejama hrvatski predsjednici pristupaju što može biti izrazito korisno za uvid u stanje i budući razvoj ekološke politike u Hrvatskoj, kako unutarnje tako i vanjske. Jedna od općih ovlasti predsjednika Republike Hrvatske je da predstavlja i zastupa državu u zemlji i inozemstvu i upravo je ta ovlast najvažniji razlog da se postave pitanja koje ova analiza socijalnoekoloških tema i sadržaja u predsjedničkim govorima ima namjeru odgovoriti. Osim predstavljanja Republike Hrvatske i njezinih građana u inozemstvu predsjednik također ima i utjecaj na javno mišljenje.

Kada političari drže govore ili se na drugi način obraćaju javnosti oni očekuju skrutiniziranje javnosti (Krippendorf, 2004:31) tako da veliku težinu osim stava jednog predsjednika vezano uz neku temu nosi i sam odabir tema kojima predsjednik posvećuje pozornost. Još i važnija činjenica jest da budući da je Republika Hrvatska stvorena kao država s polupredsjedničkim sustavom vladanja (Galić, 1999:174) predsjednik Republike Hrvatske posjeduje mnoge ovlasti, uz vojne, sigurnosne i druge opće ovlasti, na području unutarnje politike (poput primjerice mogućnosti predlaganja promjena ustava, predlaganje održavanja sjednica Vlade o određenim pitanjima, *Ured Predsjednika Republike Hrvatske*) i vanjske politike Republike Hrvatske (mogućnost sklapanja određenih međunarodnih ugovora, odlučivanje o diplomatskim misijama, surađivanje s Vladom Republike Hrvatske u oblikovanju i provođenju vanjske politike, *Ured Predsjednika Republike Hrvatske*) te samim time sudjeluje u oblikovanju unutarnje i vanjske politike i njegovo je mišljenje i stav relevantno za svaku unutarnju i vanjsku temu ili pak problem, uključujući i ekološke probleme.

Ove ovlasti stavljaju predsjednika Republike Hrvatske u jednu od pozicija koja ima mogućnost stvaranja i pokretanja programa kako za rješavanje postojećih problema, tako i za usmjeravanje društvenog razvitka no mora se naglasiti kako je predsjednik Republike Hrvatske imao čak i veće ovlasti u vrijeme predsjednika dr. Franje Tuđmana jer je više ureda bilo pod njegovom direktnom ingerencijom a ovlasti tijekom izvanrednih okolnosti su bile široke i mogle su se protumačiti arbitrarno (Galić, 1999. 174).

2. CILJEVI I SVRHA

Osnovni cilj i svrha ovog istraživanja je prvenstveno dobiti uvid u socijalnoekološke teme i sadržaje kojima su se predsjednici Republike Hrvatske bavili u svojim važnijim govorima i obraćanjima građanima te odnos tih tema s drugima poput primjerice vanjskopolitičkih tema. Što se tiče važnosti govora vezano uz domaću publiku birani su govori koji su se bili upućeni naciji, saboru ili vladi povodom bitnih događaja a kod strane publike su uzimani govori predsjednika Republike Hrvatske sa različitih događaja važnih Svjetskih i stranih organizacija. Daljni ciljevi rada su otkrivanje na koji način je tim temama pristupano, koliki prostor zauzimaju u usporedbi s drugim sadržajima, kojim specifičnim temama i sadržajima se posvećivalo više pozornosti, ulazi li se u detalje te u kojem su se kontekstu predsjednici bavili socijalnoekološkim temama i sadržajima. Pri klasificiranju drugih tema na koje nailazimo u govorima poput vanjskopolitičkih ili pak gospodarskih tema mora se napomenuti kako njihov cilj nije međusobno isključivanje i detaljno kvantificiranje već im je namjena da nam pruže okvirnu sliku širokog spektra tema kojih se predsjednici dotiču te uvid unutar kojih tema se ekološke teme najviše spominju. Više od toga zahtjevalo bi mnogo više resursa i vremena i fokus bi se odmaknuo od socijalnoekoloških tema.

Osim deskriptivne analize sadržaja cilj mi je također detaljnije pristupiti svim odabranim govorima u razdoblju od 3. svibnja 1995. do 1. srpnja 2013. Paul Gee tvrdi kako ljudi koji koriste samo deskriptivni pristup smatraju kritički pristup neznanstvenim dok ljudi koji koriste kritički pristup smatraju čisti deskriptivni pristup izbjegavanjem socijalne i političke odgovornosti te smatra kako bi sva analiza sadržaja odnosno diskursa trebala biti politička jer je jezik sam po sebi političan (Gee, 2011:9). Tu ću pokušati utvrditi koji trendovi dominiraju kod predsjednika Republike Hrvatske kada se govori o ekologiji; vidjeti jesu li to deklaratorne i općenite izjave ili pak izjave koje se fokusiraju na specifične probleme važne za Hrvatsku javnost poput različitih vrsta onečišćenja koje nalazimo u Hrvatskoj poput ratnog zagađenja i nepravilnog gospodarenja otpadom ili pak razvoj Hrvatske elektroprivrede odnosno iskorištavanje različitih potencijala poput sunčeve energije i energije vjetra.

3. POLAZIŠTA I HIPOTEZE

Branka Galić piše kako „ekološki problemi nisu samo problemi opstanka čovjeka na Zemlji, i same planete Zemlje nego su to problemi u prvom redu organizacije društva u međusobnim odnosima čovjeka i prirode, koji se u moderno doba neizbježno vode kroz politički plan. U modernim demokracijama problem nije stoga samo zloupotreba politike i moći vladanja, nego razumna primjena i odgovornost onih koji sudjeluju u donošenju i izvršavanju te političkih odluka. U tom su smislu kako međudržavni, tako i regionalni problemi okoliša postali neizbježna pitanja koja zahtijevaju zajednička rješenja“ (Galić, 1999:3-4). To je očita činjenica isto kao što je očita i potreba za informiranošću građana Republike Hrvatske i drugih stanovnika zemalja diljem Svijeta kako bi se podigla svijest o različitim ekološkim problemima i pitanjima te samim time otvorila vrata za njihova rješavanja ili pak implementaciju postojećih rješenja. Rast informiranosti građana Zapadne Njemačke doveo je do ulaska ekologije u politički diskurs: „Uspon kritičke ekološke svijesti unutar sfere javnosti te aktivnost ekoloških pokreta uveli su prirodu u konceptualno i praktično-strategijsko polje politike 1960-ih godina“ (Galić, 2002:1). Ekološka politika institucionalizirana je u Njemačkom stranačko - političkom procesu formiranjem Die Grünen 1979. (Galić, 1996:561) a „...ulazak Die Grünen, 1983., u zapadnonjemački Bundestag, kao samostalno zeleno političko okupljanje s dovoljnim brojem glasova za parlamentarnu reprezentaciju, po prvi put je označilo prisutnost zelene politike kao politike koju više nije moguće jednostavno ignorirati“ (Galić, 2002:6).

Nažalost broj istraživanja koji se bave proučavanjem i mogli bismo reći provjerom kako se državne institucije i političari po pitanju ekoloških tema postavljaju i što rade, kako kod nas tako i u inozemstvu, je jako mali. Kao što Ivan Cifrić kaže u svom radu o održivom razvoju i strategiji očuvanja okoliša kako je za oblikovanje i ostvarivanje strategije zaštite okoliša i strategije održivog gospodarskog razvoja uz civilno društvo i privatni sektor jedna od ključnih i nezaobilaznih sektora utjecaja vlast na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini (Cifrić, 2000:245) te također tvrdi kako je potreban monitoring: „Postavljene ciljeve treba vrednovati i s aspekta ostvarljivosti ne samo na nacionalnoj (regionalnoj, lokalnoj) razini nego i globalnoj kao širi problem uklapanja u međunarodne dogovore i ekološke režime. Zato je nužan ne samo ekološki monitoring, koji (sasvim logično) postaje transparentan u doba turističke sezone, nego socijalni

monitoring koji bi pratio ostvarivanje postavljenih ciljeva i reagirao na pojave. Upravo zbog toga što nije postojala institucija monitoringa u ovom smislu on je reduciran uglavnom na neke dimenzije praćenja stanja i administrativne kontrole, naravno s poznatim posljedicama.“ (Cifrić, 2000:242-243). Kada uzmemo u obzir ove navedene tvrdnje kao neka od logičnih pitanja postavljaju se da li se i kako i koliko političke vođe a samim time i predsjednici Republike Hrvatske bave ekološkim temama i problemima, kako predstavljaju Hrvatsku u inozemstvu pred globalnom javnosti te da li i kako zastupaju okoliš i govore o ekološkim temama pred Hrvatskom javnosti.

Postoje dva rada koja analiziraju pristup države Republike Hrvatske ekološkim temama. Rad Dražena Šimleše (Uloga države u razvoju obnovljivih izvora energije, 2010.) velikim se dijelom bavi analizom Strategije energetskog razvoja kao glavnog državnog dokumenta koji određuje razvoj energije i obnovljivih izvora energije te taj rad također istražuje kako država obavlja svoju ulogu u odnosu na razvoj obnovljivih izvora energije (Šimleša, 2010:109). Uz taj također imamo i rad Mirjane Matešić (Principi održivog razvoja u strateškim dokumentima Republike Hrvatske, 2009.) koji je analiza odnosno pregled strateških razvojnih dokumenata Republike Hrvatske s aspekta preuzimanja principa održivog razvoja. Oba rada donose gotovo isti zaključak da je pristup Hrvatske države implementaciji održivog razvoja kao realne strategije razvoja, suočavanju s klimatskim promjenama i načelno očuvanju okoliša što se tiče dokumenata izrazito deklarativan (Šimleša, 2010:122; Matešić, 2009:337). Ovi nalazi, osim što su jako zabrinjavajući, su i odlična smjernica za daljnu provjeru odnosno analizu rada hrvatske vlade i države te i predsjednika Republike Hrvatske u svezi ekoloških tema. Hrvatska je inače potpisnik preko 40 (Cifrić, 2005.) različitih ekoloških ugovora, konvencija, protokola i sličnog dok se na stranicama Ministarstva zaštite okoliša i prirode trenutno vode njih preko 30 (*Ministarstvo zaštite okoliša i prirode*), to je velik broj dokumenata iz kojih bi se definitivno mogla kristalizirati i strategija budućeg razvoja i njezina implementacija.

Mišljenje građana odnosno javnosti o ekološkim problemima je važno zbog mogućeg pritiska u domeni politike (Cifrić, 2005.) ali nažalost javnost se ipak najčešće organizira oko lokalnih pitanja i problema (bila to ilegalna odlagališta otpada, izgradnja novih elektrana ili devastacija okoliša) te samim time pritisak se najčešće vrši na lokalnu politiku i političare. To je

samoevidentno jer kao što Andrej Lukšić kaže: „Spremnost vlasti da u dogledno vrijeme otvori pojedine političke arene u smjeru koji smo gore spomenuli vrlo je različita. Ta se spremnost ne temelji na dobrohotnosti ili dobroj volji. Tek kada se vlast nađe pod dovoljnim snažnim javnim ili političkim pritiskom, spremna je pristati na reformu i otvaranje institucija. Spomenuti se proces najbrže odvija tamo gdje se javni i politički pritisak jedinstveno artikulira te na onim područjima na kojima politika, planovi, normativna regulativa i konkretne odluke najviše utječu na kvalitetu ljudskog života i koja su kao takva i prepoznata.” (Lukšić, 2004:124) Naime, na prosječnog građanina i njegovu kvalitetu života ipak utječe ono što je njemu blisko i poznato, njegovo lokalno okruženje i problemi.

Anthony Giddens piše o rezultatima istraživanja koji ukazuju kako ljudi žele da vlada preuzme inicijativu u borbi s klimatskim promjenama i globalnim zatopljenjem te također spominje veliki jaz koji postoji kod ljudi između onoga što oni mogu učiniti kao pojedinci i globalnog opsega tih problema (Giddens, 2009:105). Neki ekološki problemi su ipak preveliki, ili se takvima čine, da bi se većina ljudi uopće i pokušala suočiti s njima. To nikako ne znači da bi se s takvim globalnim problemima trebale baviti samo vlade i da im se ne može pristupiti iz sfere civilnog društva odnosno „odozdola“. A Giddens zastupa slično stajalište u vezi uloge države u borbi s klimatskim promjenama: „Naglašavati važnost politike države prema klimatskim promjenama ne znači zastupati vraćanje principima vladanja od vrha prema dolje. Upravo suprotno, najdramatičnije inicijative imaju najveće šanse pojaviti se iz akcija dalekovidnih individualaca i iz energije civilnog društva.“ (Giddens, 2009:5, vlastiti prijevod). Dalje Giddens još jednom slično naglašava kako u principu a često i u praksi lokalna područja i zajednice, uključujući velike gradove se često mogu brže i učinkovitije mobilizirati nego nacionalne vlade. Napominje kako pogotovo kada rade zajedno lokalni, regionalni i gradski vođe mogu imati veliki utjecaj na politiku centralnih vlada pokazujući to na primjeru redukcije emisija i sprečavanjima prometnih gužvi u nekim gradovima, investicijama u transport, unapređenju reciklažnih potencijala i sličnih rješenja (Giddens, 2009:128). U toj istoj knjizi, *Politics of Climate Change*, Giddens iznosi na kraju zaključak u kojemu govori o važnosti političkih vođa u rješavanju ekoloških problema i prijetnji: „Do značajnog stupnja smo u rukama naših političkih vođa. Postalo je običajno biti ciničan vezao uz politiku, ali političko polje zadržava kapacitet za nadahnuće. Upotreba političkih kapaciteta, nacionalnih i internacionalnih, će biti neophodna za izaći na kraj s

dilemama koje nam prijete.“ (Giddens, 2009:228, vlastiti prijevod). Ulozi političkih vođa i općenito država Giddens je posvetio cijelo 5. poglavlje svoje knjige a ovo su neke od izloženih smjernica i zadataka: „Glavna funkcija države bi trebala biti da se postavi kao katalizator, podupiratelj, ali i da sigurno mora, što se tiče klimatskih promjena i energetske sigurnosti, težiti garancijama. To su područja gdje se rješenja jednostavno moraju naći i gdje postoje vremenska ograničenja. (...) Država mora:

- *pomoći nam razmišljati unaprijed (...) odgovornost je političkih vođa da uvedu dugoročnu politiku. (...)*
- *promovirati političku i ekonomsku konvergenciju (...)*
- *intervenirati u tržišta kako bi se insitucionaliziralo načelo da "zagađivač plaća" (...)*
- *djelovati kao protuteža poslovnim interesima koji žele blokirati inicijative vezane uz klimatske promjene (...)*
- *imati klimatske promjene na vrhu političke agende (...)*
- *razviti odgovarajući ekonomski i fiskalni okvir za pokretanje u smjeru nisko-ugljične ekonomije (...)*
- *pripremiti se za adaptaciju na posljedice klimatskih promjena (...)*
- *integrirati lokalne, regionalne , nacionalne i internacionalne aspekte politike za klimatske promjene (...)*“(Giddens, 2009:91-94, vlastiti prijevod).

Giddens također naknadno govori i protiv deklaratorne i deklarativne prakse političara: „Vlade i njihovo vodstvo ne bi se trebali naći u poziciji doktora koji nastavlja pušiti makar svojim pacijentima sugerira da to ne čine. 'Čini kako ja govorim a ne kako ja radim' nije dovoljno dobro. Primjerice, vlade ne bi trebale samo biti u poslu postavljanja ciljeva; trebale bi biti u predvodnici i pokazati konkretno kako te ciljeve postignuti.“(Giddens, 2009:117, vlastiti prijevod).

Zadatak i posao političkih vođa je da vode, a kada u fokus stavimo globalne ekološke probleme ili pak organizacijske principe poput održivog razvoja očito je da bez aktivnog sudjelovanja političkih vođa ti problemi i planovi postaju teže rješivi odnosno ostvarivi na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. To shvaćanje već postoji u neki zemljama unutar EU kako iznosi Lukšić: „Početkom 2003. godine javlja se i treći val institucionalnih reformi jer su neke države

EU započele vertikalno povezivati institucije vlasti. Ta reforma temelji se na shvaćanju da politiku zaštite okoliša nije moguće voditi parcijalno, sektorski, nepovezano i neusklađeno s drugim područjima jer se zbog svega toga prihvaćaju protuslovne politike i mjere koje rezultiraju neučinkovitošću, niveliranjem, ako ne i pogoršanjem stanja u okolišu, premda je za planirano poboljšanje uloženo mnogo napora, truda i javnih sredstava.“ (Lukšić, 2004:125). Bez aktivnog i kvalitetnog vodstva sa političkog vrha vezano uz ekološke teme, preostaju nam deklarativni zakoni i stihijska budućnost. Matešić u svojoj analizi strateških dokumenata Republike Hrvatske vezano uz održivi razvoj iz 2009. dolazi do sličnih zaključaka: „Gotovo da ne postoji noviji dokument u zakonodavstvu i javnim politikama koji se u nekom segmentu ne poziva na održivi razvoj, dok se s druge strane gotovo niti jedna aktivnost ne može povezati s poticanjem održivosti te se čini da ne postoje promjene u ustaljenoj praksi. Posebno je uočljiva tendencija izrade strateških dokumenata, no način njihove primjene ostaje upitan.“ (Matešić, 2009:324) te u zaključku tog istog rada: „Može se stoga zaključiti da je integracija elemenata održivog razvoja u razvojne programe RH ostala uglavnom na deklarativnoj razini te nije vidljiva ozbiljnija namjera zakonodavca da se principi održivog razvoja sustavno implementiraju u razvojne programe RH. Iako gotovo da i nema dokumenta koji se na neki način referira na zaštitu okoliša ili održivost (uz iznimku dokumenata vezanih za obrazovanje), gotovo se stječe dojam da se radi o trendu jer je teško za vjerovati da se praktički niti jedan od sektorskih dokumenata uz iznimku Energetske strategije nije potrudio razumjeti kakve konkretne obveze preuzima na sebe prihvaćanjem načela održivosti. Zaključak koji se nameće sam po sebi jest činjenica da se strateški dokumenti i ne shvaćaju kao obvezujuće činjenice. Treba još reći i to da se prihvaćanje strateških dokumenata u Hrvatskoj prečesto pogrešno shvaća kao završetak, a ne početak procesa jer se vrlo teško može pratiti da se godišnji proračuni i planovi aktivnosti donose sukladno s ciljevima strategija. Na taj način većina preporuka, prioritetnih ciljeva i željenih promjena ostaje samo na papiru.“ Vode se moraju provjeravati.

3.1 HIPOTEZE

U ovom radu ćemo po unaprijed određenoj matrici testirati sljedeće hipoteze:

Ekološke teme su zapostavljene u odnosu na ostale teme.

Moglo bi se reći da je rezultat ove hipoteze intuitivno predvidljiv no svejedno se mora provjeriti. Ne postoje, meni poznata, istraživanja na ovu temu što je podatak koji govori da bi se detaljnije trebalo istražiti odnos politike i ekologije u Hrvatskoj. Jedini ukazatelj zapostavljenosti ekologije u političkoj areni je istraživanje strateških dokumenata Republike Hrvatske vezano uz održivi razvoj Matešić koja među ostalom zaključuje kako se zaštita okoliša i održivi razvoj u strateškim dokumentima praktički svodi na puko spominjanje: „Iako gotovo da i nema dokumenta koji se na neki način referira na zaštitu okoliša ili održivost (uz iznimku dokumenata vezanih za obrazovanje), gotovo se stječe dojam da se radi o trendu jer je teško za vjerovati da se praktički niti jedan od sektorskih dokumenata uz iznimku Energetske strategije nije potrudio razumjeti kakve konkretne obveze preuzima na sebe prihvaćanjem načela održivosti.“ (Matešić, 2009:337)

O ekološkim temama najčešće se govori pred stranom javnosti, izvan Hrvatske.

U nadnacionalnim institucijama poput UN-a ekologija je zadnjih desetljeća postala veoma važna tema i općenito se međunarodna zajednica pojačano angažira oko njih. Samim time pojavilo se mnogo ugovora, konvencija i sporazuma poput primjerice Kyoto protokola ili pak Deklaracije iz Rija. Postoji sumnja da su ekološke teme teme o kojima je dobro pričati, kako ostavljaju dobar dojam o govorniku, a u ovom slučaju kako je govornik predsjednik jedne države, i same države. Postoji velika potreba da visoki politički vođe govore o ekološkim temama unutar svojih država i da ne „prepuštaju posao“ lokalnim i regionalnim čelnicima. Toj potrebi u prilog ide i već naveden citat Lukšića gdje se spominje kako se unutar EU već 2003. počele voditi reforme unutar nekih država u cilju vertikalnog povezivanja institucija vlasti s obzirom na zaštitu okoliša: „Početkom 2003. godine javlja se i treći val institucionalnih reformi jer su neke države EU započele vertikalno povezivati institucije vlasti. Ta reforma temelji se na shvaćanju da politiku zaštite okoliša nije moguće voditi parcijalno, sektorski, nepovezano i neusklađeno s drugim

područjima jer se zbog svega toga prihvaćaju protuslovne politike i mjere koje rezultiraju neučinkovitošću, niveliranjem, ako ne i pogoršanjem stanja u okolišu, premda je za planirano poboljšanje uloženo mnogo napora, truda i javnih sredstava.“ (Lukšić, 2004:125). Cilj ove hipoteze je pokazati da li postoji nesrazmjer između količine pozornosti koju ekološke teme dobivaju izvan Hrvatske i unutar Hrvatske. Kao što Cifrić kaže, dobro je i poželjno za Hrvatsku da bude prepoznata po ljepoti prirode i očuvanom okolišu, ali ipak, jedno je tu sliku stvoriti a drugo održavati ju stvarnom: „Da se treba sačuvati prirodno bogatstvo, raznolikost i kvalitetu okoliša kao dio prirodne i kulturne baštine a time i dijela nacionalnog identiteta. Ako Hrvatska želi biti po nečemu prepoznatljiva i to prepoznatljivo „izvesti“, onda je to sigurno prirodna i kulturna baština. Nije nevažna slika koju potencijalni korisnik (primjerice, u turizmu) dobiva o našim prostorima, ali nije ni nevažno da poštuje ekološke regule u ponašanju.“ (Cifrić, 2000:244).

Klimatske promjene su najčešće spominjana tema.

Giddens iznosi kako je gotovo svatko na svijetu čuo za klimatske promjene: „Gotovo svatko diljem cijelog svijeta je sigurno čuo za frazu 'klimatske promjene' i zna barem malo o tome što ona znači. Ona se odnosi na činjenicu da emisije stakleničkih plinova koje proizvodi moderna industrija uzrokuju zatopljenje zemljine klime, s potencijalo razornim posljedicama za budućnost.“ (Giddens, 2009:1, vlastiti prijevod). Cifrić parafrizirajući zaključke Lukšića govori o klimatskim promjenama kao o novim ekološkim problemima te govori kako novi ekološki problemi plijene više medijske pozornosti: "Drugo obilježje ekoloških problema jeste njihova 'kumulativnost'. Zbog društvene neučinkovitosti u rješavanju ranije nastalih problema i oblika zagađivanja okoliša, oni i nadalje ostaju kao problemi, a zbog ubrzanog razvoja znanstvenotehnološkog kompleksa nastaju novi ekološki problemi – ugrožavanje vrsta, klimatske promjene, GMO itd. Ni ovi se učinkovito ne rješavaju. Na taj način se ekološki problemi kumuliraju. Tako danas kao relevantne ekološke probleme uočavamo «stare» i «nove» probleme. To znači da oni imaju i treće obilježje – 'trajnost'. Stari i novi problemi u objektivnom pogledu gotovo su jednako aktualni, iako u javnosti – osim ekoloških akcidenata - novi problemi plijene više medijske pozornosti, ali i interpretacije. To se može prihvatiti kao pritisak javnosti

na političku sferu.“ Na tragu tog razmišljanja cilj ove hipoteze je provjeriti da li se predsjednici prema ekološkim problemima ponašaju „trendovski“.

U manje se govora ulazi u detalje i specifične ekološke teme.

Cilj ove hipoteze je vidjeti koliko predsjednici ulaze u detalje odnosno da li se i koliko deklaratorno postavljaju prema ekološkim temama. Prijašnja istraživanja koja su se bavila analizom rada države te državnih dokumenata po pitanju različitih ekoloških tema otkrila su da je često pristup bio izrazito deklarativan, isprazan pa čak i prepun miskoncepcija kako zaključuje M. Matešić u svom radu Principi održivog razvoja u strateškim dokumentima Republike Hrvatske koji je već obilato citiran u ovom poglavlju. Slične, a mogli bismo reći i gotovo iste nalaze ima i D. Šimleša u svojem istraživanju uloge države u razvoju obnovljivih izvora energije: „Strategija odiše zastarjelim stilom i pati od nedostatka vizije kakva je potrebna ukoliko se neko društvo želi iskreno posvetiti smanjenju emisije stakleničkih plinova i borbi protiv klimatskih promjena te povećanju energetske i s time povezane financijske sigurnosti u 21. stoljeću. I dok je početak strategije uopćen sveprisutnom deklarativnom podrškom održivom razvitku energije, u njenim temeljima održivost je slabo prisutna.“ (Šimleša, 2010:117).

Češće se u negativnom kontekstu govori o ekološkim temama.

Ova hipoteza je logička pretpostavka da predsjednici češće govore u negativnom kontekstu o ekološkim temama, odnosno da češće govore o problemima nego o primjerice rješenjima ili pak pozitivnim događajima i postignućima. Šimleša primjerice iznosi poražavajuće podatke vezane uz obnovljive izvore energije u Hrvatskoj, komentirajući rad države i birokraciju: „Dapače, ide se čak i korak dalje pa se iznosi argumentirana kritika na vjerojatno jedan od najkompliciranijih, a samim time i obeshrabrujućih sustava na svijetu za investiranje u solarnu energiju za proizvodnju struje te prodaju na elektroenergetsku mrežu pri čemu je potrebno skupiti 66 dokumenata i priloga za četiri gore spomenute institucije. Iznimno kompliciran i birokratiziran sustav za tako novo područje kao što su OIE¹ sigurno ne doprinosi bržoj integraciji u elektroenergetski i toplinski sustav Hrvatske. Posljedica svih tih prepreka je stanje u kojem

---

¹ Obnovljivi izvori energije

imamo svega dva solarna sustava za proizvodnju električne energije koji su prošli kroz cijeli proces stjecanja Statusa povlaštenog proizvođača električne energije te imaju važeći ugovor s HROTE-om² i prodaju struju u elektroenergetsku mrežu. Nekoordiniranost nije samo problem na istoj razini, između nadležnih ministarstava i državnim agencija, već se često prebacuje i na niže razine prema županijama i gradovima (...)“ (Šimleša, 2010:121). Situacija je slična i kada gledamo Hrvatsku u odnosu na druge države vezana uz odnos prema klimatskim promjenama i obnovljivim izvorima energije, kako potvrđuje isti autor: „U kontekstu suočavanja i ozbiljnog odnosa prema klimatskim promjenama i sukladno tome okrenutosti razvoja prema većoj potpori i korištenju OIE, neambicioznost i ležernost Strategije nas može zabrinuti. Zbog nedovoljnog angažmana na smanjenju emisije stakleničkih plinova naš je *Climate Change Performance Index* (CCPI) koji mjeri realno stanje i politiku djelovanja neke države prema klimatskim promjenama opao za 18 mjesta, pa smo u 2009. godini zauzeli 48. poziciju od 57 država koje su odgovorne za 90% globalne emisije CO₂ (Germanwatch, 2009). Postavlja se logično pitanje: što su to druge države, a što je Hrvatska radila za takav rezultat? I posljednji podaci pokazuju da nastavlja sindrom deklarativne podrške održivom razvoju dok se stvaranje temelja za sustav u kojem se prakticira isti, ostavlja za neka druge vremena.“ (Šimleša, 2010:122). Uz ove poražavajuće činjenice teško je za očekivati prevladavanje pozitivnih izjava. Na postavljanje ove hipoteze uvelike je utjecalo razmišljanje odnosno očekivanje kako će predsjednici Republike Hrvatske, kao vrhovni zapovjednici hrvatske vojske, dosta pozornosti posvetiti vojnom onečišćenju koje je veliko, raznoliko i dokumentirano: „U Hrvatskoj na svake tri osobe dolaze dvije mine, te da je po broju mina po četvornom kilometru teritorija Hrvatska druga najugroženija zemlja svijeta. Mine, doduše, toliko ne ugrožavaju okoliš izravno, ali svakako prijeće pristup brojnim zagađenim prostorima i objektima, onemogućujući time sanaciju, obnovu infrastrukture, korištenje resursa i tome slično.“ (Landripet, 1999:227) „Druga grupa koautora izvješćuje o istraživanju alarmantnog onečišćenja podzemnih voda i pedestak četvornih kilometara tla (uglavnom teškim metalima), nastalog krajem 1991. godine kada je JNA kod Oštarija namjerno izazvala eksploziju velike količine streljiva. Posljedice te katastrofe, jedne od najtežih uzrokovanih Domovinskim ratom, snosit će i daleko šira regija, a proces obnove bit će dugotrajan zbog vrlo nezgodnih geografskih i hidrogeoloških obilježja tog područja.“ (Landripet, 1999:226).

---

² Hrvatski operator tržišta energije

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Kao „vodič“ ove analize, osim prijašnjeg iskustva i studijskih predmeta, te dublje upoznavanje sa analizom sadržaja služili su: „The Content Analysis Guidebook“, „Content Analysis: An Introduction to Its Methodology“, „An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method“, „Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences“ te „Content Analysis in Communication Research“ od kojih bih kao najkorisniju knjigu izdvojio „Content Analysis: An Introduction to Its Methodology“ autora Klaus Krippendorffa. Vezano uz obradu i predstavljanje podataka također mi je izrazito pomogao rad profesora dr. sc. Ivana Cifrića „Socijalnoekološke teme i sadržaji u „Vjesniku“ i „Večernjem listu“ od 1987. do 1990.“.

Krenuvši u potragu za što većim brojem govora svih predsjednika Republike Hrvatske u srpnju 2013. s web arhiva Ureda Predsjednika Republike Hrvatske preuzeo sam 596 govora i poslanica koje su potpisali predsjednici Republike Hrvatske Franjo Tuđman, Stjepan Mesić i Ivo Josipović, te sam od te populacije odabrao 49 tekstova za analizu. Tekstovi su datirani od 3. svibnja 1995. do 1. srpnja 2013. Pri biranju govora splotom okolnosti dogodilo se da je Ured Predsjednika Republike Hrvatske objavio govore od 1995. godine nadalje; govori iz vremena Domovinskog rata dakle nisu bili objavljeni. Govore iz ratnog vremena nisam niti namjeravao uzeti u istraživanje zato što ti govori pripadaju skroz drugačijoj populaciji govora budući da je predsjednik vrhovni zapovjednik vojske pa je za očekivati kako se govori iz tog perioda bave nekim posve različitim temama i sadržajima od ekologije; govore iz tog perioda bi se trebalo proučavati zasebno i u vezi nekih drugih pitanja. Napominjem kako je Ured Predsjednika Republike hrvatske osnovan 19. siječnja 1991. od strane tadašnjeg predsjednika Franje Tuđmana tako da je nejasno zašto nije objavljen niti jedan govor održan između 1991. i 1995. Također je bitno napomenuti kako Ured Predsjednika Republike Hrvatske u svojim javnim internetskim arhivima ne sadrži niti jedan govor predsjednika Franje Tuđmana izvan granica Republike Hrvatske.

Budući da je 596 govora izrazito velika količina podataka za čije kvalitetno obrađivanje bi bilo potrebno mnogo vremena i resursa odlučio sam uzeti u istraživanje „važnije“ govore. Cilj je, što se domaće publike odnosno govora održanih u Republici Hrvatskoj tiče, bio uzeti u obzir govore

gdje se predsjednici obraćaju naciji, saboru ili vladi povodom bitnih događaja i razloga a ne primjerice povodom svečanih otvaranja različitih objekata i infrastrukture, proslava, komemoracija i obljetnicama ili pak predavanja i govora sa različitih konferencija. Vezano za obljetnice kako događaja iz perioda prije osnutka Republike Hrvatske tako i onih nakon, smatram da tu postoji prostor za zasebno istraživanje (kao i kod govora za vrijeme Domovinskog rata) čiji bi ciljevi bili drugačiji od ciljeva ovog istraživanja; zanimljivo bi bilo vidjeti koje se teme i na koji način obrađuju na obljetnicama primjerice Operacije Oluje ili pak različitih anti fašističkih obljetnica. Što se tiče stranih govora vodio sam račun o tome da u istraživanje uđe svaki govor predsjednika Republike Hrvatske sa različitih događaja važnijih Svjetskih i stranih organizacija (poput, primjerice, UN, NATO, OESS, FAO, G11)³ a nisam uvrštavao primjerice govore sa različitih domjenaka ili pak predavanja po stranim sveučilištima. Zbog izrazito velike količine podataka odnosno duljine tekstova (samo tekstovi odabrani za analizu iznose preko 700 000 znakova), tekstovi na kojima je provedena analiza se nalaze u prilogu digitalnom obliku.

Kimberly Neundorf citira Lasswella definirajući analizu sadržaja: „Analiza sadržaja je tehnika koja teži opisati, sa optimalnom objektivnošću, preciznošću i općenitosti što je rečeno o danoj temi u danom mjestu u dano vrijeme.“ (Neundorf, 2002:34, vlastiti prijevod). Kako bih doskočio često isticanim problemima analize sadržaja koje spominje Neundorf poput ograničenja istraživanja zbog apriornog postavljanja istraživanja: „Međutim, samo ograničavajuća priroda ovog 'normalno znanstvenog' pristupa bi se trebala spomenuti. Kao što je već Kuhnovo plodonosno djelo o paradigmama istaknulo, dedukcija bazirana na prošlim istraživanjima, teorijama i dokazima unutar određene popularne paradigme ne potiče inovaciju. Analiza sadržaja ima malo tog nedostatka, sa inzistiranjem da se kodske sheme razviju a priori“ (Neundorf, 2002:11, vlastiti prijevod) ili pak gotovo očite činjenice da analizi sadržaja mogu promaknuti zanimljivi nalazi: „Obratite pozornost na to da ovi zanimljiviji nalazi idu dalje od analize sadržaja same po sebi i oslanjaju se na kvalitativnu analizu. Jako jednostavna analiza sadržaja ima ograničene koristi.“ (Neundorf, 2002:3, vlastiti prijevod) sam osim po nacrtu istraživanja po kojemu sam vodio analizu sadržaja paralelno vodio i dnevnik istraživanja gdje sam kvalitativno analizirao tekstove iz analize i vodio različite bilješke; pročišćena verzija dnevnika se nalazi u

---

³ Ujedinjeni narodi, North Atlantic Treaty Organization, Organizacija za europsku sigurnost i suradnju, Food and Agriculture Organization, Group of Eleven

rezultatima istraživanja . Iza te odluke je također bio i strah od stvaranja predetaljnih matrica za istraživanja koje bi mogle pokriti sve eventualne teme spominjane u tekstovima unutar kojeg bi se bilo gotovo nemoguće snalaziti te želja za otkrivanjem detalja: „(...) analiza sadržaja sažima rezultate a ne izvješćuje sve detalje vezano uz određeni set poruka.“ (Neundorf, 2002:15, vlastiti prijevod). Klaus Krippendorf doduše ističe i upozorava na to da analitičari sadržaja ne mogu uvijek biti kvalitativni poput političkih analitičara koji žive u procesu kojeg analiziraju (Krippendorf, 2004:42) no Gee se pak zalaže za srednji pristup koji sam već spomenuo ranije a to je spajanje znanstvenog i političkog pristupa u analizi sadržaja zbog toga što se na kraju krajeva analizira jezik a jezik sam po sebi je političan (Gee, 2011:9).

4.1. MATRICA 1

Matrica pod rednim brojem 1 unaprijed je određena matrica gdje se dobiva uvid u 49 tekstova o tome kojim temama se bave predsjednički govori. Uz osnovne klasifikacijske podatke matrica pokazuje koliko prostora je posvećeno kojoj temi, da li se unutar tih tema spominju ekološke teme i sadržaji, u kojoj količini (izraženo brojem znakova sa razmacima) te je u postocima izražen odnos različitih tema. Matrica 1, s podacima i rezultatima istraživanja, se zbog prirode formata (Excell) nalazi u digitalnom obliku u prilogu.

A

Redni broj teksta (01 – 99)

B – D

Godina, mjesec, dan

E

Predsjednik čije je obraćanje

- Franjo Tuđman
- Stjepan Mesić
- Ivo Josipović

F

Publika kojoj je govor namijenjen

- Domaća
- Strana

G

Naslov teksta

H

Spominjanje ekoloških tema i sadržaja

- Da
- Ne

I

Ako je odgovor na prethodno pitanje potvrđan, koja je količina teksta (izraženo brojem znakova s razmacija) koja se bavi ekološkim temama i sadržajima

J

Postotak teksta koji se bavi ekološkim temama i sadržajima

K

Ekološke teme kao zasebna teme – da li se ekološke teme i sadržaji spominju nezavisno od drugih tema

- Da
- Ne

L

Količina teksta koja se bavi ekološkim temama nezavisno od drugih tema (izraženo brojem znakova sa razmacima)

M

Ekološke teme koje se spominju unutar teksta

- Očuvanje okoliša
- Nestašice hrane
- Klimatske promjene
- Obnovljivi izvori energije
- Ratno zagađenje
- Ekološka politika
- Energija i energetska postrojenja

N

Veličina teksta (izraženo brojem znakova s razmacima)

O

Količina teksta koja se bavi unutarnjom politikom i događajima (izraženo brojem znakova sa razmacima)

P

Postotak teksta koji se bavi unutarnjom politikom i događajima

Q

Spominjanje ekoloških tema u tekstu koji se bavi unutarnjom politikom i događajima

- Da
- Ne

R

Količina teksta koja se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi unutarnjom politikom i događajima (izraženo brojem znakova s razmacima)

S

Postotak teksta koji se bavi ekološkim temama u tekstu posvećenom unutarnjoj politici i događajima

T

Količina teksta koji se bavi vanjskom politikom i događajima (izraženo brojem znakova s razmacima)

U

Postotak teksta koji se bavi vanjskom politikom i događajima

V

Spominjanje ekoloških tema u tekstu koji se bavi vanjskom politikom i događajima

- Da
- Ne

W

Količina teksta koja se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi vanjskom politikom i događajima (izraženo brojem znakova s razmacima)

X

Postotak teksta koji se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi vanjskom politikom i događajima

Y

Količina teksta koja se bavi gospodarstvom i gospodarskim temama (izraženo brojem znakova s razmacima)

Z

Postotak teksta koji se bavi gospodarstvom i gospodarskim temama

AA

Spominjanje ekoloških tema u tekstu koji se bavi gospodarstvom i gospodarskim temama

- Da
- Ne

AB

Količina teksta koja se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi gospodarstvom i gospodarskim temama (izraženo brojem znakova s razmacima)

AC

Postotak teksta koji se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi gospodarstvom i gospodarskim temama

AD

Količina teksta koja se bavi vojnim i sigurnosnim pitanjima (izraženo brojem znakova s razmacima)

AE

Postotak teksta koji se bavi vojnim i sigurnosnim pitanjima

AF

Spominjanje ekoloških tema u tekstu koji se bavi vojnim i sigurnosnim pitanjima

- Da
- Ne

AG

Količina teksta koja se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi vojnim i sigurnosnim pitanjima (izraženo brojem znakova s razmacima)

AH

Postotak teksta koji se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi vojnim i sigurnosnim pitanjima

AI

Količina teksta koja se bavi općenitom političkom retorikom (izraženo brojem znakova s razmacima)

AJ

Postotak teksta koji se bavi općenitom političkom retorikom

AK

Spominjanje ekoloških tema u tekstu koji se bavi općenitom političkom retorikom

- Da
- Ne

AL

Količina teksta koja se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi općenitom političkom retorikom (izraženo brojem znakova s razmacima)

AM

Postotak teksta koji se bavi ekološkim temama u tekstu koji se bavi općenitom političkom retorikom

4.2. MATRICA 2

Matrica pod rednim brojem 2 je unaprijed određena matrica koja obrađuje samo govore u kojima se spominju ekološke teme. Ona daje uvid koje se ekološke teme i sadržaji spominju u tim govorima pružajući detalje poput kojoj javnosti je govor namjenjen, kakav je pristup temama te na koji način o ekološkim temama govore predsjednici Republike Hrvatske. Matrica 2, s

podacima i rezultatima istraživanja, se zbog prirode formata (Excell) nalazi u digitalnom obliku u prilogu.

A

Redni broj teksta (01 – 99) uzet iz matrice pod rednim brojem 1

B

Publika pred kojom je predsjednik Republike Hrvatske održao govor odnosno kojoj je publici tekst upućen

- Građani Republike Hrvatske
- Govor u inozemstvu

C

Ekološka tema koja se obrađuje u govoru

D

Ekološka tema koja se obrađuje u govoru

E

Ekološka tema koja se obrađuje u govoru

F

Specifičnost ekološke teme koja se spominje u tekstu (da li se o ekološkim temama govori općenito ili pak specifično; spominju li se konkretni primjeri, problemi ili pak rješenja vezana uz datu temu ili se pak temi pristupa deklaratorno odnosno općenito ne ulazeći u detalje) – Ako je odgovor da, u detaljnoj analizi pojedinačnih govora u poglavlju 5 pod rednim brojem odgovarajućeg govora se može naći koje se pojedinosti spominju u određenom govoru

- Da
- Ne

G

Specifičnost ekološke teme koja se spominje u tekstu (da li se o ekološkim temama govori općenito ili pak specifično; spominju li se konkretni primjeri, problemi ili pak rješenja vezana uz datu temu ili se pak temi pristupa deklaratorno odnosno općenito ne ulazeći u detalje) – Ako je odgovor da, u detaljnoj analizi pojedinačnih govora u poglavlju 5 pod rednim brojem odgovarajućeg govora se može naći koje se pojedinosti spominju u određenom govoru

- Da
- Ne

H

Specifičnost ekološke teme koja se spominje u tekstu (da li se o ekološkim temama govori općenito ili pak specifično; spominju li se konkretni primjeri, problemi ili pak rješenja vezana uz datu temu ili se pak temi pristupa deklaratorno odnosno općenito ne ulazeći u detalje) – Ako je odgovor da, u detaljnoj analizi pojedinačnih govora u poglavlju 5 pod rednim brojem odgovarajućeg govora se može naći koje se pojedinosti spominju u određenom govoru

- Da
- Ne

I

Pristup temi (kakav je pristup predsjednika određenoj ekološkoj temi)

- Pozitivan (pristup je pozitivan ako se govori o rješavanju ekoloških problema, donošenju pozitivnih akcija ili odluka ili se pak iznose pozitivni rezultati određenih mjera)
- Negativan (pristup je negativan ako se govori o ekološkim problemima, ukazuje na njih ili se kritizira zbog nedostatka akcije, poziva na akciju odnosno osvještava vezano uz određene ekološke probleme te ako se iznose negativni rezultati ili činjenice)

J

Pristup temi (kakav je pristup predsjednika određenoj ekološkoj temi)

- Pozitivan (pristup je pozitivan ako se govori o rješavanju ekoloških problema, donošenju pozitivnih akcija ili odluka ili se pak iznose pozitivni rezultati određenih mjera)
- Negativan (pristup je negativan ako se govori o ekološkim problemima, ukazuje na njih ili se kritizira zbog nedostatka akcije, poziva na akciju odnosno osvještava vezano uz određene ekološke probleme te ako se iznose negativni rezultati ili činjenice)

K

Pristup temi (kakav je pristup predsjednika određenoj ekološkoj temi)

- Pozitivan (pristup je pozitivan ako se govori o rješavanju ekoloških problema, donošenju pozitivnih akcija ili odluka ili se pak iznose pozitivni rezultati određenih mjera)
- Negativan (pristup je negativan ako se govori o ekološkim problemima, ukazuje na njih ili se kritizira zbog nedostatka akcije, poziva na akciju odnosno osvještava vezano uz određene ekološke probleme te ako se iznose negativni rezultati ili činjenice).

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

5.1. DETALJNA ANALIZA TEKSTOVA

5.1.1. Analiza obraćanja predsjednika Franje Tuđmana

Tekst 1

Izvješće predsjednika Republike Hrvatske Dr. Franje Tuđmana o stanju hrvatske države i nacije u 1995. godini na zajedničkoj sjednici oba doma hrvatskog Sabora (Zagreb, 15. siječnja 1996.)

Ovaj tekst je izrazito dug u usporedbi s većinom tekstova ove analize; sadrži 135,557 znakova. On je prvi u nizu nekoliko izvještaja o stanju u Republici Hrvatskoj u obliku poslanica koje je predsjednik Franjo Tuđman upućivao Hrvatskoj javnosti.

Veliki dio teksta koji se bavi vojnim i sigurnosnim pitanjima posvećen je problemu miniranih područja, odnosno „ratnom zagađenju“. U dijelu izvješća koji se odnosi na gospodarstvo Republike Hrvatske na jednom se mjestu samo spominje zaštita okoline (doslovno su samo tri riječi, evidentno usputno, posvećene pitanju zaštite okoline: „..., zatim zaštita okoline“). Velik dio ovog dugog teksta posvećen je unutarnjim događajima i politici; 37,63%. Dosta je prostora unutar te kategorije posvećeno različitim društvenim djelatnostima. Ovdje se spominje mnogo tema poput primjerice: znanost, visoko obrazovanje, kultura i slične teme ali se unutar njih niti na jednom mjestu ne spominje ikoja ekološka tema ili išta vezano uz ekologiju. Mora se naglasiti doduše da se spominje demografska politika ali u kontekstu demografske obnove ratom pogođenih prostora Republike Hrvatske.

Tekst 2

Izvješće predsjednika Republike Hrvatske Dr. Franje Tuđmana o stanju hrvatske države i nacije u 1996. godini na zajedničkoj sjednici oba doma hrvatskog Sabora (Zagreb, Hrvatska, 22. siječnja 1997.)

Ovaj tekst je isto poput prvog teksta među većima sa svojih 114,338 znakova tako da ako uz tu činjenicu uzmemo u obzir da je riječ o izvještaju stanja u državi izrazito je zanimljivo da se niti jedna ekološka tema ne spominje u cijelom tom tekstu. Spominje se demografska obnova ratom pogođenih područja Republike Hrvatske ali kao i u slučaju teksta pod rednim brojem 1 ona nema veze s ekologijom ili okolišem već je vezana uz normaliziranje bivših ratnih zona od kuda je izbjegao veliki broj stanovništva.

Tekst 3

Prisežna poslanica predsjednika Republike Hrvatske Dr. Franje Tuđmana (Zagreb, Hrvatska, 5. kolovoza 1997.)

Tekst 3 je prisežna poslanica i samim time je kraća od izvještajnih poslanica predsjednika Franje Tuđmana. Ne spominju se nikakve ekološke teme. Većina teksta je općenite političke retorike (52,44%) što i nije začuđujuće s obzirom da je tema prisezanje predsjednika na predsjedničku dužnost. Zanimljivo je da se opet spominje demografska politika u istom kontekstu kao i tekstovima pod rednim brojem 1 i 2; ovaj put sa većim naglaskom na obnovi i razvoju seoskih područja. Po prvi puta se ovdje susrećemo s temom energetike ali nažalost čisto u gospodarskom kontekstu.

Tekst 4

Izješće predsjednika Republike Hrvatske Dr. Franje Tuđmana o stanju hrvatske države i nacije u 1997. godini (Zagreb, Hrvatska, 27. siječnja 1998.)

Sa svojih 77,189 znakova ovaj tekst spada u grupu izrazito dugačkih tekstova poput već navedenih tekstova pod rednim brojem 1 i 2. Spominje se demografska obnova, odnosno spominju se društvene znanosti vezano uz njihovu ulogu u pomaganju demografske obnove. Ekologija se spominje kao pojam u dijelu teksta koji se bavi unutarnjom politikom i događajima. Naime, predsjednik Franjo Tuđman je izjavio kako je potrebno da se decentraliziraju državne ovlasti u korist lokalne samouprave vezano uz određene teme među kojima i po pitanju ekologije. Nažalost ne ulazi se detaljnije i dublje u tu problematiku; navedeno je napisano u 215 znakova.

Smatram bitnim ovdje napomenuti kako je kronološki ovo prvi od tekstova uzetih za ovu analizu gdje je evidentan pad količine teksta odnosno prostora posvećenog vojnim i sigurnosnim pitanjima. Veći se dio teksta bavi pitanjima mirne integracije teritorija diplomatskim putevima.

Tekst 5

Izvješće predsjednika Republike Hrvatske Dr. Franje Tuđmana o stanju hrvatske države i nacije u 1997. godini (Zagreb, Hrvatska, 20. siječnja 1999.)

U ovom iscrpnom izvješću duljine 59,596 znakova samo se jedan mali segment bavi ekološkim pitanjima, 115 znakova odnosno 0,19% teksta. Spominje se jedan specifičan ekološki problem odnosno rješenje jednog ekološkog problema; najavljuje se odustajanje od gradnje termoelektrane na ugljen. Iako je ovo dobra stvar za zaštitu okoliša ta najava je smještena u dio koji se bavi gospodarstvom Republike Hrvatske i nikako se ne može oteti dojmu kako je ta odluka ipak samo „upakirana“ u ekološki omot. Rečenica glasi: „Ne samo radi ekoloških, već i drugih razloga treba odustati od planova za izgradnju nove termoelektrane na ugljen.“

5.1.2. Analiza obraćanja predsjednika Stjepana Mesića

Tekst 6

Inauguracijski govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića (Zagreb, Hrvatska, 18. veljače 2000.)

Ovo je inauguralni govor predsjednika Stjepana Mesića čija se velika većina bavi općenitom političkom retorikom (56,73%) i vanjskom politikom (30,72%). U tekstu se ne spominju ekološke tema ili teme vezana uz ekologiju.

Tekst 7

Govor predsjednika Mesića na sjednici Vijeća NATO-a (Bruxelles, Belgija, 17. srpnja 2000.)

Ovo je prvi govor predsjednika Republike Hrvatske pred vijećem NATO-a tako da je uglavnom posvećen temama dostignuća i aspiracija Hrvatske te vansjkoj politici i događajima.

Tekst 8

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Milenijskom sastanku na vrhu UN-a (New York, SAD, 7. rujna 2000.)

U ovom se tekstu po prvi puta susrećemo sa ekologijom kao zasebnom temom. Riječ je o pozivu na očuvanje okoliša radi očuvanja vlastite egzistencije. Makar je, za razliku od prijašnjih govora, veći dio teksta posvećen ekološkim temama (3,85%) ipak je riječ o relativno ispraznoj izjavi budući da se ne spominju nikakvi specifični problemi ili pak rješenja nekih ekoloških problema.

Tekst 9

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na redovnom zasjedanju Parlamentarne skupštine Vijeća Europe (Strasbourg, Francuska, 28. rujna 2000.)

Tekst 9 je govor pred parlamentarnom skupštinom vijeća Europe. Ne spominju se teme vezane uz ekologiju. Govor se uglavnom bavi općenito o miru u Europi te različitim vanjskopolitičkim temama.

Tekst 10

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na UN-ovoj konferenciji o borbi protiv organiziranog kriminala (Palermo, Italija, 12. prosinca 2000.)

Govor predsjednika Stjepana Mesića na UN-ovoj konferenciji o organiziranom kriminalu. Nema spomena tema vezanih uz ekologiju. U jednom dijelu teksta predsjednik Stjepan Mesić optužuje bivšu vlast Republike Hrvatske da je surađivala s kriminalcima radi ostvarivanja političkih ciljeva.

Tekst 11

Obraćanje predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića u povodu terorističkih napada na SAD (Zagreb, Hrvatska, 12. rujna 2001.)

Ovaj tekst je izvanredno obraćanje predsjednika Stjepana Mesića hrvatskoj javnosti povodom terorističkih napada 11. 9. 2001. Predsjednik Stjepan Mesić u govoru izričito osuđuje taj teroristički čin.

Tekst 12

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 11. studenog 2001.)

Govor predsjednika Stjepana Mesića točno dva mjeseca nakon terorističkih napada 11. rujna 2001. na općoj skupštini UN-a s očekivanjem je usredotočen isključivo na temu terorizma i borbu protiv terorizma.

Tekst 13

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na UN-ovom sastanku na vrhu o održivom razvoju (Monterrey, Meksiko, 21. ožujka 2002.)

Sastanak na vrhu UN-a o održivom razvoju. Predsjednik Stjepan Mesić se u ovom govoru općenito dotiče teme nestašice hrane u svijetu te govori kako mnogo ljudi diljem planete gladuje i umire od gladi. Te se teme dotiče u gospodarskom segmentu i ona se spaja s temom nesrazmjera bogatog dijela svijeta sa siromašnim dijelom u ovom tekstu čija velika većina se bavi gospodarskim temama (74,24%). Mora se napomenuti kako se u govoru kao jedan od bitnijih uzroka terorizma navodi upravo neimaština te nesrazmjer bogatih i siromašnih. Održivom razvoju u ovom govoru predsjednik Stjepan Mesić pristupa gotovo u potpunosti sa ekonomskog stajališta.

Tekst 14

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na zasjedanju Opće skupštine UN-a posvećenoj djeci (New York, SAD, 8. svibnja 2002.)

Govor je održan na posebnom zasjedanju opće skupštine UN-a posvećenoj djeci. Cijeli govor se bavi vansjko političkim temama odnosno nema govora o temama vezano uz Hrvatsku. U jednom dijelu govora predsjednik Mesić se dotiče nestašica hrane i kako one utječu na djecu i mortaliteta kod djece. Makar je govor održan više od pola godine nakon terorističkih napada 11. rujna 2001. više je govora posvećeno djeci ratnicima i djeci teroristima odnosno vezi između neimaštine, nerazvijenosti i drugih faktora sa korištenjem djece u vojne i terorističke svrhe nego umiranju djece od gladi.

Tekst 15

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sastanku na vrhu FAO-a (Rim, Italija, 10. lipnja 2002.)

Kako je ovo govor održan na sastanku na vrhu FAO-a ne začuđuje što su ekološke teme zasebne teme i što zauzimaju većinu prostora (78,16%). Govor je održan mjesec dana nakon govora pod rednim brojem 14 tako da se i ovdje spominje mortalitet djece u dijelu govora posvećenog temam nestašice hrane. Na žalost ne spominje se niti jedan problem specifično, odnosno niti jedna lokacija ili regija gdje su problemi nestašica hrane i gladi prisutni. Predsjednik Mesić uglavnom samo deklaratorno navodi kako se hitno treba nešto poduzeti i poziva na akciju pomoći nerazvijenim zemljama te kako je Republika Hrvatska spremna sudjelovati.

Tekst 16

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na konferenciji UN-a o održivom razvoju (Johannesburg, Južnoafrička Republika, 2. rujna 2002.)

U ovom tekstu koji predstavlja govor predsjednika Mesića na konferenciji UN-a o održivom razvoju ekološke teme imaju svoj vlastiti prostor i zasebna su tema. 14,57% teksta posvećeno je dvjema ekološkim temama; 10,01% se odnosi na poziv na osnivanje međunarodnog fonda za

održive izvore energije dok ostatak otpada na općeniti poziv na potrebno očuvanje okoliša. Predsjednik Stjepan Mesić kritizira nekontrolirani razvoj odnosno industriju kao glavnog zagađivača i ovdje se po prvi put susrećemo s „ekološkom terminologijom“; naime, predsjednik u svom apelu za zaštitom okoliša navodi kako je Republika Hrvatska voljna sudjelovati u svakoj akciji kojoj je cilj poticanje, razvoj i zaštita eko-sistema. Mora se naglasiti kako je velika većina ovog govora posvećena vanjskoj politici odnosno događajima u svijetu (85,42%) i kako je glavna tema koja se stalno proteže u toj kategoriji ustvari gospodarstvo odnosno nerazvijenost nekih zemalja i neravnopravnost tih zemalja sa razvijenim svijetom; ekologija je u stvari sporedna tema.

Tekst 17

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sastanku na vrhu NATO-a
(Prag, Češka, 22. studenog 2002.)

Ovaj govor održan je na sastanku na vrhu NATO-a i on se bavi isključivo vanjskopolitičkim temama među kojima najviše prostora zauzima angažiranje predsjednika Stjepana Mesića za članstvo Republike Hrvatske u NATO savezu.

Tekst 18

Obraćanje naciji predsjednika Republike Hrvatske u povodu početka vojne akcije u Iraku
(Zagreb, Hrvatska, 20. ožujka 2003.)

Ovaj tekst je transkript izvanrednog obraćanja predsjednika Stjepana Mesića hrvatskoj javnosti povodom početka vojne akcije SAD-a i Velike Britanije u Iraku. Predsjednik kritički komentira režim Sadama Huseina ali i samu vojnu akciju protiv tog režima i rat u Iraku. Protivljenje vojnom napadu temelji na neodobravanju većine međunarodne zajednice i Ujedinjenih Naroda.

Tekst 19

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 23. rujna 2003.)

Opća skupština UN-a. Govor je u potpunosti posvećen vanjskoj politici i događajima. Predsjednik Stjepan Mesić dotiče se različitih tema poput povijesti UN-a, trenutačnog stanja u svijetu, terorizma, različitih vojnih i mirovnih misija diljem planete. Kroz cijeli tekst povlači se tema potpunog sudjelovanja Republike Hrvatske u različitim europskim i svjetskim inicijativama i organizacijama i odobravanja politike istih.

Tekst 20

Govor predsjednika Stjepana Mesića na UN-ovom sastanku na vrhu o informacijskom društvu (Ženeva, Švicarska, 10. prosinca 2003.)

Govor predsjednika Mesića na UN-ovom sastanku na vrhu o informacijskom društvu govori o razvoju informatike u Svijetu uz napomenu kako to treba biti ravnopravni razvoj. Tekst se gotovo isključivo bavi informatičkim temama. Interesantna je i jako važna činjenica da predsjednik Mesić spominje specifična tri informatička projekta koje je predložila Republika Hrvatska, nešto što do sada nije bio slučaj; vezano uz bilo koju tematiku.

Tekst 21

Govor predsjednika Stjepana Mesića pred zastupnicima Europskog parlamenta (Bruxelles, Belgija, 26. veljače 2004.)

Ovaj govor predsjednik Stjepan Mesić je održao pred zastupnicima Europskog parlamenta. Velika većina govora (84,03%) posvećena je vanjskopolitičkim temam poput primjerice aspiracija Republike Hrvatske za članstvom u EU, borbe protiv terorizma, organiziranog kriminala. U dijelu govora koji se bavi općenitom političkom retorikom dva puta se spominju ekološke teme. Predsjednik Stjepan Mesić spominje kako se Republika Hrvatska za razliku od velike većine tranzicijskih zemalja morala suočiti s mnogo više izazova među kojima je i ratno onečišćenje odnosno u ovom slučaju velika količina minskih polja. Nakon toga hvali Hrvatsku kao jednu od rijetkih ekoloških oaza u Europi ovim riječima: „A željeli bismo vas podsjetiti i pohvaliti se da je Hrvatska jedna od rijetkih oaza ekološki očuvane prirode u današnjoj Europi.“

Tekst 22

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sastanku na vrhu NATO-a (Istanbul, Turska, 29. lipnja 2004.)

Ovaj tekst je govor predsjednika Mesića na NATO sastanku na vrhu. U potpunosti se bavi vanjskopolitičkim temama i događajima te se ne spominje niti jedna ekološka tema.

Tekst 23

Inauguracijski govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića (Zagreb, Hrvatska, 18. veljače 2005.)

Tekst 23 je drugi inauguralni govor predsjednika Stjepana Mesića. Ne spominje niti jednom ništa vezano uz ekologiju. Govor je podijeljen na dva dijela; Vanjskopolitički dio (53%) i dio koji se bavi općenitom političkom retorikom (46,99%) gdje podosta priča o sebi i ulozi predsjednika Republike Hrvatske.

Tekst 24

Obraćanje predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića građanima (Zagreb, Hrvatska, 10. ožujka 2005.)

Ovo je izvanredno obraćanje predsjednika Republike građanima povodom početka pregovora s Europskom Unijom oko ulaska Republike Hrvatske. Jedna od glavnih tema u govoru je traženje generala Ante Gotovine. Predsjednik Stjepan Mesić izričito ističe ulazak u Europsku Uniju kao „jedinu dobru budućnost“.

Tekst 25

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 14. rujna 2005.)

Opća skupština UN-a koja se bavi temom financiranja razvoja u svijetu. U cijelom govoru na dva mjesta je posvećeno 37 znakova ekološkim temama odnosno preciznije temi nestašica hrane u

svijetu. Usputno se spominje u nabrajanjima mnogih svjetskih problema. Većina govora se ipak odnosi na razlike između razvijenih i nerazvijenih zemalja i terorizam te predsjednik Stjepan Mesić navodi kako je upravo ta razlika između bogatih i siromašnih jedan od glavnih uzroka i pokretača terorizma.

Tekst 26

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 16. rujna 2005.)

Opća skupština UN-a. Većina govora se odnosi na terorizam u svijetu i ratove (najviše drugi svjetski rat i mogući treći). U komentiranju Ujedinjenih Naroda i stavova njezinih članica po pitanju mnogih tema predsjednik Stjepan Mesić spominje i očuvanje okoliša; govori kako je velika većina zemalja za očuvanje flore i faune i protiv iskorištavanja i uništavanja prirode radi profita. Mora se napomenuti kako ovdje on očuvanje okoliša stavlja na posljednje mjesto dok se prije još spominju različite vrijednosti i različiti problemi: mir, siromaštvo, nerazvijenost, terorizam, globalni razvoj, blagostanje i druge.

Tekst 27

Obraćanje Predsjednika Republike Stjepana Mesića u vezi sa pripremljenim sporazumom između Vlade Republike Hrvatske i Republike Austrije (Zagreb, Hrvatska, 28. studenog 2005.)

Ovaj tekst je ušao u analizu zato što je transkript izvanrednog obraćanja predsjednika Stjepana Mesića građanima Republike Hrvatske no on se u potpunosti bavi vanjskopolitičkim temama i događajima odnosno, malo specifičnije, bavi se sporazumom koji je pripremila vlada koji se bavi povratom imovine pripadnicima njemačke nacionalne skupine oduzetu nakon završetka drugoga svjetskoga rata.

Tekst 28

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sjednici Vlade Republike Hrvatske (Zagreb, Hrvatska, 22. prosinca 2005.)

Govor predsjednika Mesića na sjednici Vlade Republike Hrvatske bavi se uglavnom vanjskom politikom i događajima i općenitom političkom retorikom bez spominjanja ikoje teme vezane uz ekologiju.

Tekst 29

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sastanku skupine G11 (New York, SAD, 20. rujna 2006.)

Ovo je govor predsjednika Stjepana Mesića na sastanku skupine G11 koji se u potpunosti bavi vanjskom politikom i događajima od čega najviše o globalizaciji. Tema vezanih uz ekologiju nema.

Tekst 30

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sastanku na vrhu skupine G11 (Aman, Jordan, 19. svibnja 2007.)

Govor predsjednika Stjepana Mesića na sastanku na vrhu G11. U ovom tekstu spominju se dvije ekološke teme. Spominju se klimatske promjene i obnovljivi izvori energije. Klimatske promjene spominju se u dijelu teksta posvećenom gospodarstvu odnosno gospodarskom razvoju gdje se uz doticanje nezaposlenosti, siromaštva i razvoja infrastruktura diljem svijeta napominje kako se zemlje G11 sve više susreću s problemom klimatskih promjena.

U ovom govoru pitanje energije dobiva zaseban prostor. 384 znakova posvećeno je u potpunosti pitanju razvoja energije odnosno smanjivanju ovisnosti o nafti te orijentiranju na obnovljive izvore energije, nažalost ne spominju se nikakve specifične ideje niti konkretna rješenja već se samo općenito i površno dotiče tematika.

Tekst 31

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na UN-ovom sastanku na vrhu o klimi (New York, SAD, 24. rujna 2007.)

Ovaj tekst u potpunosti se bavi ekološkim temama budući da predstavlja govor koji je predsjednik Stjepan Mesić održao na UN-ovom sastanku o klimi. Iako se kroz cijeli govor spominje očuvanje okoliša to nije jedna od glavnih tema budući da se u govoru spominje ili u kontekstu klimatskih promjena ili u kontekstu obnovljivih izvora energije. Većina govora (72,56%) se bavi klimatskim promjenama i uglavnom je općenitog karaktera ali se ipak spominje uvođenje Kyoto protokola u Hrvatskoj te predsjednik Stjepan Mesić eksplicitno izjavljuje kako je globalno zatopljenje neupitno te kako je čovjek njegov uzročnik pa se nikako ne može reći da se predsjednik Mesić ne dotiče specifičnih pitanja i problema. Dio govora koji se bavi obnovljivim izvorima energije uglavnom se bavi općenitom kritikom sadašnjeg stanja u svijetu, nespecifičnim pozivima za promjenama ili pak razvojem novih tehnologija te opisom Hrvatske kao zemlje nastrojene očuvanju okoliša i uvođenju obnovljivih izvora energije.

Zanimljivo je istaknuti kako je u samom uvodu govora predsjednik Stjepan Mesić izjavio sljedeće: „Neću reći ništa novoga, ali mislim da ipak vrijedi podsjetiti. Ako ništa drugo – vrijedi da sami sebe podsjetimo.“

Tekst 32

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 27. rujna 2007.)

U ovom govoru na općoj skupštini UN-a predsjednik Stjepan Mesić je posvetio čak 10,013% govora ekološkim temama. Većina govora (81,64%) se bavi vanjskom politikom i događajima, među kojima i kandidatura Hrvatske za Vijeće sigurnosti, i upravo se u tom dijelu govora spominju ekološke teme. U komentiranju siromaštva diljem svijeta govori općenito o velikom problemu nestašica hrane (50 znakova) dok najviše pozornosti posvećuje temi klimatskih promjena koristeći ovu prigodu kako bi opet pozvao druge zemlje na akciju u borbi protiv klimatskih promjena odnosno globalnog zatopljenja i sprečavanju uništavanja planeta. Samo spominje sastanak UN-a o klimi koji je održan tri dana prije ovoga govora i ne specificira nikakava rješenja ili pak probleme već samo negativno i općenito opisuje trenutno stanje.

Tekst 33

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na konferencij FAO-a (Rim, Italija, 3. lipnja 2008.)

Tekst 33 je govor predsjednika Stjepana Mesića na konferenciji FAO. Zanimljivo je napomenuti da je samo 27,86% govora posvećeno ekološkim temama dok je na govoru na sastanku na vrhu FAO-a (tekst 15) ekologiji i ekološkim temama posvećeno čak 78,16%; u ovom govoru prevladava kritika trenutnog svjetskog poretka i globalne ekonomije. Međutim, u ovom govoru je puno manje ispraznica vezano uz ekološke teme i nužno je naglasiti kako se spominje velik broj specifičnih problema kao što su primjerice: porast cijena hrane, ovisnost Meksika o uvozu kukuruza (Meksiko je domovina kukuruza), ovisnost Filipina o uvozu riže, kritika Filipina i drugih država zbog neodržavanja zaliha hrane. U komentiranju nestašica hrane usputno se kao jedan od uzroka spominje i rast cijena energenata i klimatske promjene.

Tekst 34

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na konferenciji UN-a o financiranju razvoja (Doha, Katar, 29. studenog 2008.)

Govor predsjednika Stjepana Mesića na UN-ovoj konferenciji o financiranju razvoja. Govor je u potpunosti posvećen vanjskopolitičkim temama i događajima (100%) među kojima se spominje i problem nestašice hrane u svijetu. Predsjednik samo komentira kako je cijeli svijet pogodila kriza hrane ali da najgore prolaze najsiromašniji. Većina govora je kritika globalnog ekonomskog poretka i neravnomjernog razvoja.

Tekst 35

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na tematskoj raspravi Vijeća sigurnosti o terorizmu (New York, SAD, 9. prosinca 2008.)

Kao i govor prije i ovaj se u cjelosti bavi vanjskopolitičkim temama i događajima; održan je na tematskoj raspravi Vijeća sigurnosti o terorizmu. Cijeli govor se bavi terorizmom i nakratko se

spominje glad i kriza energenata kao jedan od uzroka odnosno okidača koji mogu ljude natjerati na terorizam; ali to čini samo s tri riječi.

Tekst 36

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na XV. summitu Pokreta nesvrstanih (Šarm el Šeik, Egipat, 16. srpnja 2009.)

Govor na sastanku na vrhu Pokreta nesvrstanih bavi se u potpunosti vanjskopolitičkim temama i događajima i u jednom dijelu predsjednik Stjepan Mesić spominje krizu energenata, hrane, zagađivanje i klimatske promjene i upozorava na potencijalne zastrašujuće posljedice. Nažalost ti problemi i teme se samo spominju imenom i ne ulazi se u nikakve detalje; samo 220 znakova posvećeno je svim ovim pojmovima, što je dovoljno samo da ih se spomene.

Tekst 37

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na UN-ovoj konferenciji o klimatskim promjenama (Kopenhagen, Danska, 17. prosinca 2009.)

Govor predsjednika Stjepana Mesića na konferenciji o klimatskim promjenama u Kopenhagenu gotovo je u potpunosti posvećen ekologiji i dvije teme prevladavaju: klimatske promjene i obnovljivi izvori energije. Iako relativno kratak govor (4074 znaka) govor je izrazito bitan budući da se predsjednik Stjepan Mesić po prvi puta najavljuje konkretne projekte vezano uz obnovljive izvore energije. Spominje patentirani model plutajuće hidroelektrane i najavljuje izgradnju prototipa. Uz ovaj specifičan primjer navodi još i ulaganja u vjetroelektrane, elektrane na biomasu i u druge obnovljive izvore kao što su korištenje sunčeve energije i geotermalni izvori. Što se tiče teme klimatskih promjena i ovdje isto imamo konkretne primjere učinjenog i planiranog; naime spominje se preuzimanje obaveza iz Kyoto dogovora i samim time smanjenje emisija stakleničkih plinova za 5%.

Izrazito je bitna također i činjenica da je ovo prvi govor u kojem prevladava optimizam odnosno da nije samo upozoravajući govor koji nabroja ekološke probleme i prijetnje već spominje i najavljuje rješenja i konkretne pomake vezano uz teme kojima se bavi.

Nažalost, kada se u obzir uzmu nalazi D. Šimleše koji ukazuju na događanja prije i tokom konferencije o klimatskim promjenama u Kopenhagenu 2009. (koji su već citirani ranije), ovaj govor koji je tada održan dobiva skroz drugu, mogli bismo čak reći, deklarativnu dimenziju: „Netom prije konferencije o klimi u Kopenhagenu stigla je vijest o neprihvatanju dijela Prvog inicijalnog izvješća o provedbi Kyotskog protokola Republike Hrvatske, jer je UN-ov Odbor za pridržavanje odredaba Kyotskog protokola odlučio ne uvažiti Hrvatskoj već odobrene veće polazne emisije od 3,5 milijuna tona kako je odlučeno na Konvenciji u Nairobiju 2006. godine. To Hrvatsku stavlja u vrlo nepovoljan položaj oko ispunjavanja ciljeva iz Kyoto protokola, jer realno nije dovoljno činila na smanjenju emisije proteklih godina, stoga je postizanje smanjenja emisije od 5% kako reguliraju naše prihvaćene obveze do 2012. godine zadovoljava isključivo većim polazišnim osnovama. Lobiranje Hrvatske u Kopenhagenu da joj se dopusti povećanje emisija od 6% do 2020. godine doprinijelo je da tijekom konferencije zaslužimo u društvu Kanade i nagradu 'fossil dana'.“ (Šimleša, 2010:123.).

Tekst 38

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na sjednici Vijeća sigurnosti
(New York, SAD, 24. rujna 2009.)

Govor predsjednika Stjepana Mesića na sjednici Vijeća sigurnosti u potpunosti se bavi vanjskopolitičkim temama. Govor je gotovo isključivo posvećen temi nuklearnog oružja odnosno nuklearnoj proliferaciji. Predsjednik Mesić se zalaže za veću kontrolu i kao krajnji cilj nuklearno razoružanje.

Tekst 39

Govor predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 24. rujna 2009.)

Opća skupština UN-a. Cijeli tekst se bavi vanjskopolitičkim temama i događajima i ne dotiče se ekoloških tema. Poglavito se bavi globalizacijom i razlikama između bogatih i siromašnih nacija, odnosno razvijenih i nerazvijenih zemalja.

Tekst 40

Oproštajno obraćanje predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića naciji (Zagreb, Hrvatska 16. veljače 2010.)

Ovaj tekst je oproštajni govor predsjednika Stjepana Mesića. Mnogo je tema ali na žalost ne spominje se niti jedna tema vezana uz ekologiju. Nakon 10 godina ovo je prvi govor u ovoj analizi gdje je prostor posvećen vojnim i sigurnosnim pitanjima (4,19%).

5.1.3. Analiza obraćanja predsjednika Ive Josipovića

Tekst 41

Inauguralni govor predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića (Zagreb, Hrvatska 16. veljače 2010.)

Iako je samo 1,04% ovog govora posvećeno ekološkim temama to je ipak bitno zato što je to prvi govor koji je Ivo Josipović održao kao predsjednik Republike Hrvatske i time naglasio da su ekološke teme i problemi važna pitanja. Usporedbe radi predsjednik Stjepan Mesić nije spominjao ekološke teme niti u jednom od svojih dva inauguralna govora i niti u oproštajnom govoru. Spominje ekologiju, odnosno zaštitu okoliša te klimatske promjene. Što se tiče ekologije spominje ju općenito kao nužan dio razvojne filozofije hrvatskog društva. Kasnije u govoru spominje kako se moraju prihvatiti klimatske promjene i strogi ekološki standardi. Zanimljivo je da osim što predsjednik Ivo Josipović izjavljuje da se klimatske promjene „moraju“ prihvatiti i također spominje izričito pojam ekologije, kao znanosti. Ne ulazi u nikakve detalje i specifičnosti u vezi obje teme što i ne začuđuje s obzirom da je ovdje ipak riječ o inauguralnom govoru i kao što je već rečeno, dobro je da je ekološkim temama posvećena ikakva pozornost. No svejedno, ovo je jako važan trenutak budući da je predsjednik nedvosmisleno i odlučno zauzeo stav o klimatskim promjenama. Galić se, kako bi ukazala na povezanost ekoloških problema i politike, oslanja na Maurice Duvergera: „Govoreći o primjeni ekološke politike u SAD, M. Duverger je citirao govor američkog predsjednika Nixona u Detroitu 1971. godine, kada je ovaj iskazao svoje viđenje ekoloških problema, rekavši: „nećemo dopustiti da problemi

okoliša.. ugroze industrijski system koji je veličina ove zemlje!”, čime je jasno dao na znanje cijelom svijetu da će okoliš biti žrtvovan profit (Duverger, 1990).“ (Galić, 1999:3-4). O slično važnoj izjavi jednog predsjednika govori i Giddens: „U svojem govoru o stanju nacije 2006. predsjednik George Bush je prihvatio kako su SAD ovisne o nafti.“ (Giddens, 2009:182, vlastiti prijevod). Važnost izjava predsjednika RH se nikako ne može mjeriti s težinom izjave predsjednika SADA, no itekako se može kada je u pitanju poruka upućena vlastitim građanima.

Tekst 42

Govor predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića na sastanku na vrhu Milenijskih razvojnih ciljeva (New York, SAD, 20. rujna 2010.)

Govor predsjednika Ive Josipovića na sastanku na vrhu Milenijskih razvojnih ciljeva. 9,25% govora bavi se različitim ekološkim temama. U dijelu teksta koji se bavi vanjskopolitičkim temama i događajima spominju se općenito problemi nestašica hrane diljem svijeta (332 znaka) i problem klimatskih promjena (85 znaka); nažalost predsjednik Ivo Josipović ne ulazi u detalje i ne nudi rješenja već samo izražava kako su ovi problemi značajni i da se treba pristupiti njihovom rješavanju.

U dijelu govora koji se bavi općenitom političkom retoriku predsjednik Ivo Josipović govori o prošlosti hrvatskog naroda na prostorima Republike Hrvatske i napominje kako osim što je naša prošlost ovisila o prirodnim bogatstvima također ovisi i naša budućnost. U pozitivnom se tonu spominje očuvanje okoliša i posvećuje mu se velikih 757 znakova gdje govori o tome kako se provode brojne reforme u očuvanju okoliša ali ne ulazi u detalje.

Tekst 43

Govor predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića na sastanku na vrhu OEES-a (Astana, Kazahstan, 2. prosinca 2010.)

U ovom govoru na sastanku na vrhu OEES-a nema spomena ekoloških tema. Govor se bavi pretežito NATO-om, Ruskom Federacijom, OEES-om te predsjednik Ivo Josipović napominje kako je Republika Hrvatska zahvalna OEES-u na ulozi koju je odigrao na ovim prostorima.

Tekst 44

Govor predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića na Općoj skupštini UN-a (New York, SAD, 22. rujna 2011.)

Govor na zasjedanju Opće skupštine UN-a. 7,14% govora posvećeno je ekološkim temama i predsjednik Ivo Josipović se bavi s dvjema ekološkim temama. Klimatske promjene (487 znakova) dobivaju općenitu pozornost i predsjednik općenito govori kako bi problemi klimatskih promjena trebali biti prioritet Ujedinjenih Naroda. Pred kraj govora veći dio (791 znaka) posvećen je očuvanju okoliša općenito i ovdje predsjednik Ivo Josipović govori o trošenju prirodnih bogatstava, propadanju kvalitete okoliša te govori kako je održivi razvoj rješenje tih problema i kako će Hrvatska aktivno pomoći u pripremama za konferencije o održivom razvoju. Taj isti dio govora dosta se bavi i siromaštvom i razvojem nerazvijenih zemalja. Važno je napomenuti da predsjednik također ističe kako je potrebno „ojačati duh Rija“ odnosno kako je potrebno ponovno pokrenuti planove, obaveze i dogovore poput onih postignutih u Riju 1992. i Johannesburgu 2002. godine.

Tekst 45

Obraćanje predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića povodom parlamentarnih izbora (Zagreb, Hrvatska, 2. studenog 2011.)

Tekst 45 je obraćanje predsjednika Ive Josipovića građanima Republike Hrvatske povodom parlamentarnih izbora. Većina teksta bavi se općenitom političkom retorikom gdje se predsjednik Ivo Josipović dotiče i ekoloških tema. Govori kako će hrvatsko društvo biti kvalitetno za život jedino ako zaštiti svoje prirodne resurse i prihvati obnovljive izvore energije. Dakle, obnovljivim izvorima energije posvećeno je 167 znakova.

Tekst 46

Obraćanje predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića prilikom potpisivanja Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji (Bruxelles, Belgija, 9. prosinca 2011.)

U ovom govoru većina teksta bavi se vanjskopolitičkim temama i događajima i na žalost ne spominje se niti jedna ekološka tema.

Tekst 47

Obraćanje Predsjednika Republike Ive Josipovića građanima u vezi sa referendumom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (Zagreb, Hrvatska, 20. siječnja 2012.)

Tekst pod rednim brojem 47 je govor koji je održao predsjednik Ivo Josipović kako bi pozvao građane da se odazovu na referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. U govoru nema spomena ekologije ili ekoloških tema. Govor je izrazito zanimljiv zato što iako je ured predsjednika Republike Hrvatske govor nazvao: „Predsjednik Josipović pozvao građane da se odazovu na referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji“ on nije samo to. Predsjednik Ivo Josipović jednoglasno poziva na glasanje za ulazak u Europsku uniju koristeći cijeli govor u tu svrhu niti jednom ne govoreći kako bi građani trebali glasati kako žele. U prilog tome govori primjerice i zadnja rečenica govora: „Izaći ću na referendum i glasati za europsku Hrvatsku. Pozivam i vas, iskoristite i vi svoje pravo glasa, iziđite na referendumu, recite DA Hrvatskoj, recite DA Europi!“

Tekst 48

Govor predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića na plenarnoj sjednici Sastanka na vrhu srednjoeuropskih država (Bratislava, Slovačka, 13. lipnja 2013.)

U govoru predsjednika Ive Josipovića na sastanku na vrhu srednjoeuropskih država ekologija ili ekološke teme se ne spominju. Glavna tema govora je svjetska gospodarska i politička kriza.

Tekst 49

Govor predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića na središnjoj svečanosti ulaska Hrvatske u Europsku uniju (1. srpnja 2013.)

Ovaj tekst je govor predsjednika Ive Josipovića na središnjoj svečanosti ulaska Republike hrvatske u Europsku uniju. Cijeli govor se bavi tom temom i nema spomena ekoloških tema.

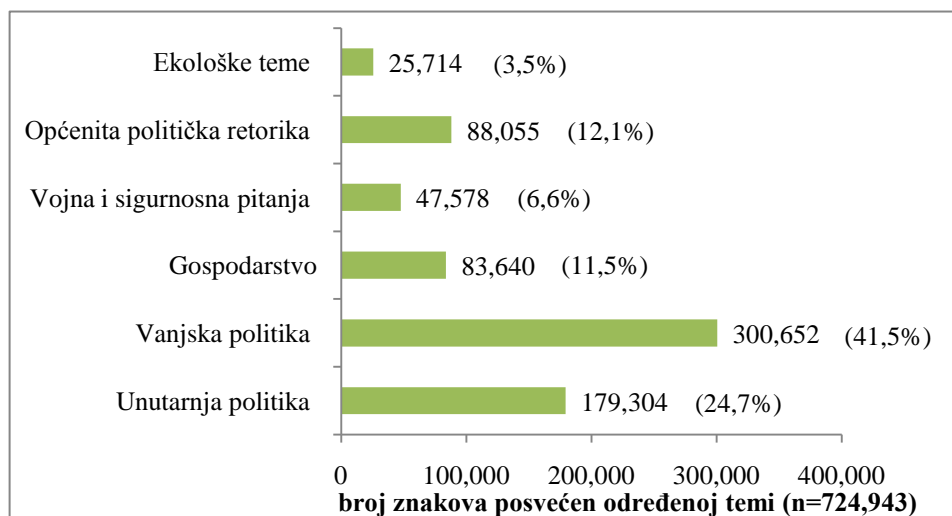
5.2. REZULTATI HIPOTEZA

Ekološke teme zapostavljene u odnosu na ostale teme.

Ekološke teme su zapostavljene u odnosu na ostale teme i to se može zaključiti iz više vrsta podataka.

25,714 znakova se bavi ekološkim temama i sadržajima od sveukupno 724,943 znakova što je 3,54% s time da se u 16 govora spominje unutar drugih tema poput primjerice gospodarstva (spominje se 4 puta) ili pak vanjske politike (u vanskopolitičkim temama se spominje čak 8 puta). Dakle, ako pogledamo ovih 6 govora kada su ekološke teme zasebne teme dolazimo do brojke od 14,264 znakova što je 55,47% od teksta posvećenog ekološkim temama te 1,96% od ukupnog broja svih govora, odnosno 724,943 znakova. Gledajući količinu teksta koja se bavi ekološkim temama možemo reći da su ekološke teme i sadržaji zapostavljeni no kada još k tome pogledamo i kada se spominju, ne možemo se oteti dojmu da su osim što su zapostavljene također i sekundarne. U samo 6 govora ekološke teme su zasebne teme a u ostalih 16 govora sa ekološkim sadržajima spominju se unutar drugih tema. Ovome još treba nadodati da velika količina teksta koja je posvećena ekološkim temam otpada na tematske govore poput primjerice govora 31 (Sastanak UN-a o klimi) ili pak govora 37 (Konferencija o klimatskim promjenama u Kopenhagenu) koji zajedno sadrže 10,595 znakova koji se bave ekologijom što je 41,21% ukupne količine teksta koji se bavi ekološkim temama i sadržajima.

Slika 1. Frekvencija različitih tema u obraćanjima

Slika 1. prikazuje tako kojim je temama kolika količina teksta posvećena što se tiče svih predsjednika Republike Hrvatske dok tablica 1. ispod uspoređuje predsjednike, odnosno uspoređuje kojim temama se koliko bavio koji predsjednik u svojim obraćanjima. U njoj možemo vidjeti kako se ekološkim temama najviše bavio predsjednik Stjepan Mesić, kako količinski (20,568 znakova) tako i u odnosu na ostale teme: 8,34% njegovih obraćanja se bavilo ekološkim temama.

Tablica 1. Pregled tema po predsjednicima

	Franjo Tuđman		Stjepan Mesić		Ivo Josipović	
<i>Ekološke teme</i>	2,340	0.58%	20,568	8.34%	2,806	3.65%
<i>Općenita politička retorika</i>	30,751	7.66%	30,611	12.41%	26,693	34.73%
<i>Vojna i sigurnosna pitanja</i>	46,772	11.65%	806	0.33%	0	0.00%
<i>Gospodarstvo</i>	73,333	18.27%	9,233	3.74%	1,074	1.40%
<i>Vanjska politika</i>	76,452	19.05%	179,916	72.94%	44,284	57.61%
<i>Unutarnja politika</i>	171,751	42.79%	5,541	2.25%	2,012	2.62%
Ukupno	401,399	100.00%	246,675	100.00%	76,869	100.00%

Tablica 2. pokazuje pak koji predsjednik se koliko često bavio ekološkim temama kao zasebnom temom u svojim obraćanjima te unutar kojih tema su se ekološke teme spominjale odnosno kojim temama su bile podređene.

Tablica 2. Spominjanje ekoloških tema po predsjednicima

	Franjo Tuđman		Stjepan Mesić		Ivo Josipović	
<i>Ekološke teme kao zasebna tema</i>	0	0.00%	14,264	69.35%	0	0.00%
<i>Ekološke teme unutar drugih tema</i>	2,340	100.00%	6,304	30.65%	2,806	100.00%
<i>Unutar općenite političke retorike</i>	0	0.00%	181	0.88%	1,102	39.27%
<i>Unutar vojnih i sigurnosnih pitanja</i>	1,989	85.00%	0	0.00%	0	0.00%
<i>Unutar gospodarstva</i>	136	5.81%	495	2.41%	0	0.00%
<i>Unutar vanjske politike</i>	0	0.00%	3,777	18.36%	1,704	60.73%
<i>Unutar unutarnje politike</i>	215	9.19%	1,851	9.00%	0	0.00%
Ukupno	2,340	100.00%	20,568	100.00%	2,806	100.00%

Rezultati u tablici jasno pokazuju da je predsjednik Stjepan Mesić jedini predsjednik Republike Hrvatske koji je ekološkim temama dao vlastiti prostor. Također pokazuju i kako se predsjednik Franjo Tuđman jedini bavio ekološkim temama unutar vojnih tema, specifično ratnim

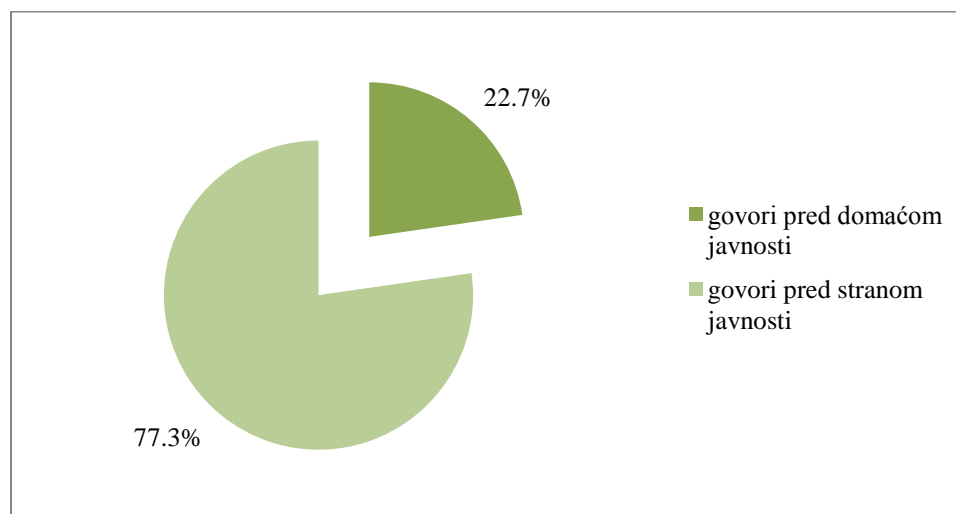
zagađenjem. Tablice 1. i 2. nemaju za cilj usporedbu predsjednika međusobno budući da količina analiziranog teksta značajno varira od predsjednika do predsjednika te, kao što je već navedeno, predsjednik Stjepan Mesić je bio pozvan održati govor na ekološki tematskim sastancima i konferencijama.

O ekološkim temama najčešće se govori pred stranom javnosti, izvan Hrvatske.

5 obraćanja koja imaju ekološke teme je pred domaćom javnosti dok je ostalih 17 održano pred stranom javnosti.

Zadaća je predsjednika Republike Hrvatske predstavljati Hrvatsku u inozemstvu pa se iz ovih rezultata može izvesti zaključak kako su ekološke teme aktualnije u inozemstvu, odnosno kako manje interesiraju hrvatsku javnost ili pak kako Ured Predsjednika Republike Hrvatske i hrvatski predsjednici ne smatraju te teme dovoljno relevantne za domaću javnost. Može se reći da je zabrinjavajuće da je pred domaćom publikom održano samo pet govora koji sadrže ekološke teme. Razlika je izrazito velika i osim toga se pojavljuje još jedna zanimljivost; predsjednik Stjepan Mesić nije održao niti jedan govor u Republici Hrvatskoj koji se bavi ekološkim temama. Dva je održao predsjednik Ivo Josipović dok ostala tri slučaja otpadaju na tri izvještaja o stanju u Republici Hrvatskoj predsjednika Franje Tuđmana.

Slika 2. Spominjanje ekoloških tema pred domaćom i stranom javnosti (n=22)

Klimatske promjene su najčešće spominjana tema.

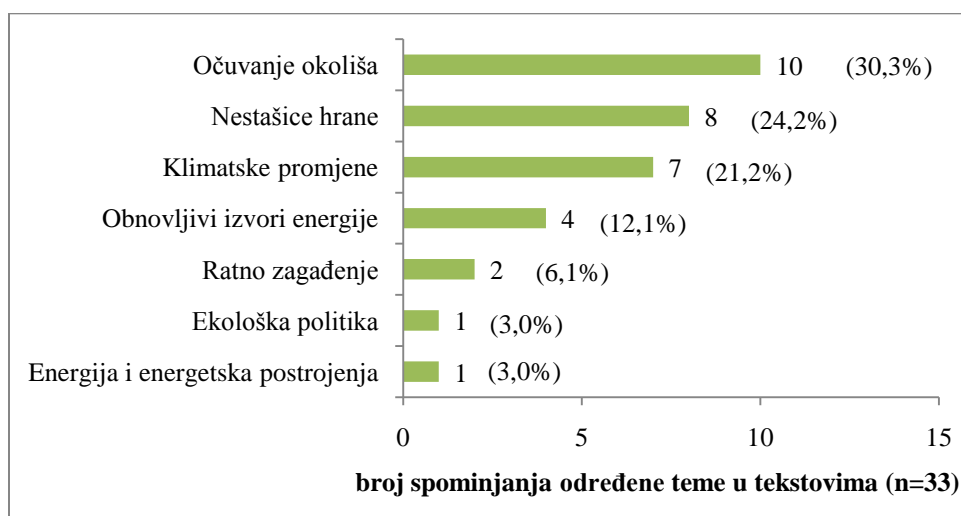
Ne, klimatske promjene se spominju 7 puta dok se primjerice očuvanje okoliša spominje 10 puta a nestašice hrane 8.

Ovo očekivanje je bilo postavljeno uz predosjećaj da će se klimatske promjene često spominjati zbog „pomodnosti“ tog izraza, kako za domaću publiku tako i za stranu.

Očuvanje okoliša je ipak veća tema od klimatskih i na neki način se može reći da je očuvanje okoliša nadpojam pojmu klimatskih promjena, odnosno da kada netko govori o očuvanju okoliša da također govori i o klimatskim promjenama. Također ovdje treba napomenuti i ponoviti da je predsjednik Ivo Josipović u svom inauguralnom govoru izjavio da se klimatske promjene ne smiju negirati odnosno da se moraju prihvatiti kao stvarne. To se dogodilo krajem 2010. godine i zanimljivo je iz dva razloga. Iz prvog što je jedan hrvatski predsjednik spominjao klimatske promjene već u svom inauguralnom govoru, a iz drugog što se čin prihvatanja utjecaja čovjeka na klimatske promjene dogodio tako kasno, tek 2010. godine.

Iz ovoga se može iščitati i reći da je prihvatljivije i sigurnije bilo jednom predsjedniku govoriti o očuvanju okoliša ili pak nestašicama hrane kao evidentnim problemima i potrebama nego o klimatskim promjenama.

Slika 3. Frekvencija spominjanja ekoloških tema u tekstovima

Iznenadjujuće je da su se ratnim zagađenjem predsjednici bavili samo 2 puta budući da je predsjednik Republike Hrvatske vrhovni zapovjednik oružanih snaga a uz to minska polja prekrivaju područje od 637,9 km² a od 1998 umrlo je 117 ljudi te je dvostruko više ozljeđeno od strane mina (*Hrvatski centar za razminiranje*).

U manje se govora ulazi u detalje i specifične ekološke teme.

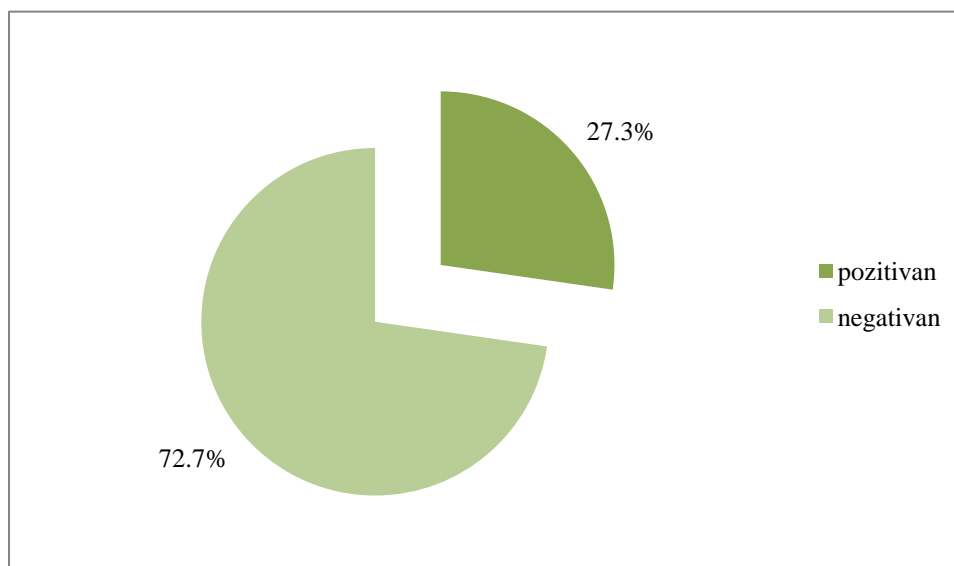
Od 33 puta koliko se spominje neka ekološka tema samo se 7 puta ide u detalje i govori se o specifičnim temama.

Kako većina govora ekologiju spominje površno, ne ulazeći u detalje dobiva se dojam izrazito deklaratornog odnosa predsjednika Republike Hrvatske spram ekoloških tema i problema. To nije toliko zabrinjavajuće koliko pak podatak da niti jedan predsjednik nakon predsjednika Franje Tuđmana nije ulazio u detalje vezano uz neku ekološku temu u jednom od svojih govora pred domaćom publikom.

Češće se u negativnom kontekstu govori o ekološkim temama.

Dakle, od 33 teme njih 9 je obrađeno pozitivno, a njih 24 negativno.

Slika 4. Pristup ekološkim temama (n=33)

Ova većina predstavljena s tri četvrtine negativnih pristupa ekološkim temama ne iznenađuje s obzirom na dvije činjenice. Prva činjenica je da kako bi se neki problem riješilo prvo se o njemu mora govoriti u kontekstu upozoravanja da taj problem postoji, što je samo po sebi jedan negativan čin. Druga je činjenica kako nije posao predsjednika sugerirati rješenja ekoloških problema. Usprkos drugoj činjenici ne možemo se oteti dojmu da ponekad nije dovoljno samo upozoravati na probleme već i potaknuti njihovo rješavanje.

5.3. EKOLOŠKI TERMINI

Prvi put se kompleksniji ekološki termini (osim spominjanja samog pojma ekologije) pojavljuju u govoru broj 16. To je govor koji je predsjednik Stjepan Mesić održao 2002. u Johannesburgu na Konferenciji UN-a o održivom razvoju; znači predsjednik Franjo Tuđman niti jednom nije spomenuo neki ekološki termin. 44 puta se u tekstovima pojavljuju ekološki termini od kojih se većina spominje u dva govora. To su govori pod brojem 31 i 37, u kojima nalazimo 28 ekoloških termina. Oba govora održao je predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, govor pod brojem 31 održan u New Yorku na UN-ovom sastanku na vrhu o klimi a govor 37 u Kopenhagenu na UN-ovoj konferenciju o klimatskim promjenama.

Evidentno je dakle kako se ekološki termini rijetko koriste i to uglavnom u tematskim govorima na sastancima vezanim uz ekološke teme (gotovo dvije trećine svih spomenutih termina upotrijebljeno je u dva govora). Uz to zanimljivo je i napomenuti kako se s prolaskom vremena vidi veća količina korištenih termina te i stručnost izraza no zabrinjava činjenica kako niti jedan predsjednik nije spominjao probleme, odnosno termine, koji se tiču svih stanovnika Republike Hrvatske poput primjerice upravljanja otpadom ili pak uvijek aktualnih tema vezanih uz kvalitetu prehrane ko što su genetski modificirani organizmi.

Druga hipoteza je pretpostavljala kako će najviše prostora dobiti klimatske promjene i to se pokazalo netočnim no ovdje pak vidimo kako su klimatske promjene uvjerljivo najviše spominjani ekološki termin.

Tablica 3. Ekološki termini u obraćanjima

Ekološki termini u obraćanjima	Broj spominjanja	Broj spominjanja (%)
<i>Održivi razvoj</i>	4	9,1%
<i>Eko sistem</i>	2	4,5%
<i>Održivi izvori energije</i>	1	2,3%
<i>Obnovljivi izvori energije</i>	5	11,4%
<i>Alternativni izvori energije</i>	1	2,3%
<i>Klimatske promjene</i>	13	29,5%
<i>Globalno zatopljavanje</i>	4	9,1%
<i>Održivi energetske sustav</i>	1	2,3%
<i>Rast emisija</i>	1	2,3%
<i>Biološka raznolikost</i>	1	2,3%
<i>Emisije stakleničkih plinova</i>	3	6,8%
<i>Klimatski sustav</i>	1	2,3%
<i>Kyoto protokol</i>	1	2,3%
<i>Kyoto dogovor</i>	1	2,3%
<i>Smanjenje emisija</i>	2	4,5%
<i>Emisija ugljičnog dioksida</i>	1	2,3%
<i>Energetska učinkovitost</i>	1	2,3%
Ukupno	44	100%

Svođenjem nekih sličnih ekoloških termina i pojmova pod zajednički nazivnik; primjerice “Rast emisija“, “Emisije stakleničkih plinova“, “Smanjenje emisija“ i “Emisija ugljičnog dioksida“ pod “Emisije stakleničkih plinova“ dolazimo da pročišćenije tablice.

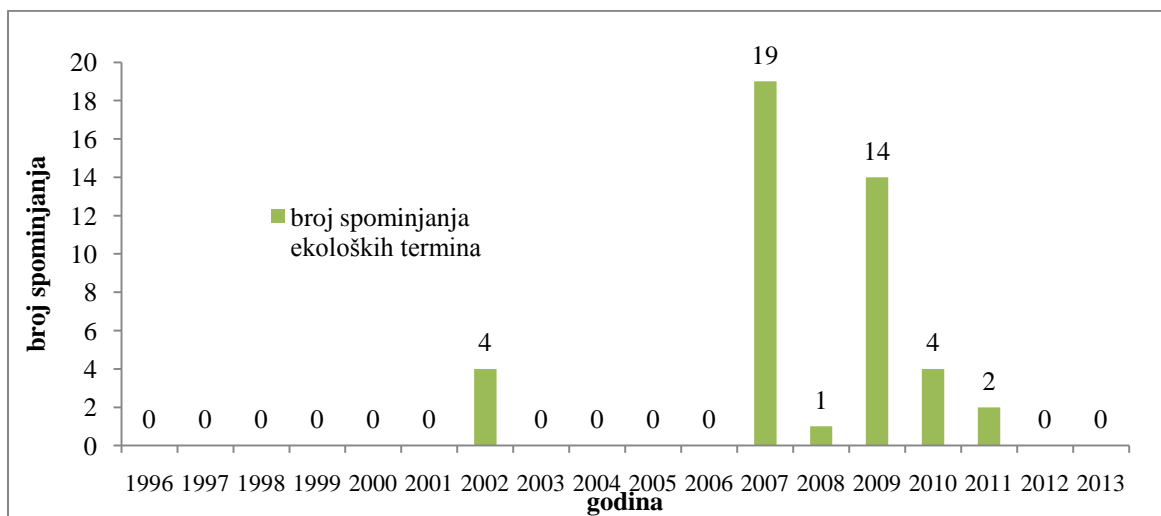
Tablica 4. Pročišćena tablica ekoloških termina u obraćanjima

Pročišćena tablica ekoloških termina u obraćanjima	Broj spominjanja	Broj spominjanja (%)
<i>Eko sistem</i>	2	4,5%
<i>Klimatske promjene</i>	13	29,5%
<i>Globalno zatopljavanje</i>	4	9,1%
<i>Biološka raznolikost</i>	1	2,3%
<i>Klimatski sustav</i>	1	2,3%
<i>Kyoto protokol</i>	2	4,5%
<i>Emisije stakleničkih plinova</i>	7	15,9%
<i>Održivi razvoj</i>	4	9,1%
<i>Održivi energetske sustav</i>	1	2,3%
<i>Energetska učinkovitost</i>	2	4,5%
<i>Obnovljivi izvori energije</i>	7	15,9%
Ukupno	44	100%

Netom prije početka ekonomske krize vidimo veliki porast korištenja ekološke terminologije i onda slijedi pad te i nestanak korištenja ekološke terminologije 2012. i 2013. što također sugerira da su ekološke teme zapostavljene drugim temama poput ekonomije, odnosno gospodarskim temama. Svejedno se ne može zanemariti činjenica kako se prolaskom vremena uočava sve češće korištenje ekološke terminologije što najbolje prikazuje grafički prikaz pod rednim brojem 5. koji pokazuje korištenje ekološke terminologije od 1996. do 2013. godine.

Za veliku količinu spominjanih ekoloških termina u 2007. godini uvelike je zaslužan govor predsjednika Stjepana Mesića na UN-ovom sastanku na vrhu o klimi održanom u New Yorku dok je pak veliki broj ekoloških termina u 2009. godini zbog govora predsjednika Stjepana Mesića na UN-ovoj konferenciji o klimatskim promjenama u Kopenhagenu.

Slika 5. Spominjanje ekoloških termina kroz godine

6. ZAKLJUČAK

Cilj ove analize je bio saznati kojim su se socijalnoekološkim temama i sadržajima bavili predsjednici Republike Hrvatske u svojim obraćanjima kako domaćoj tako i inozemnoj javnosti kako bi se dobio uvid u način na koji hrvatski politički vođe pristupaju ekološkim temama i problemima. Kao što drugi radovi dokazuju, političko djelovanje je krucijalno u rješavanju svih društvenih problema pa tako i ekoloških problema, a kvalitetno nacionalno vodstvo neophodno za rješavanje globalnih i regionalnih ekoloških problema. Dosadašnji istraživački radovi na dodirnoj točki politike i ekologije u Hrvatskoj fokusirali su se primjerice na razvoj energetske politike, strateške razvojne dokumente Republike Hrvatske ili pak lokalne teme dok ne postoji niti jedan rad koji analizira rad visokih državnih tijela i pozicija (poput predsjedničke ili premijerske), a potrebe za njima ima kao što je naznačeno u teorijskom dijelu ovoga rada.

U radu je provjeri podvrgnuto 5 hipoteza. Prva hipoteza je potvrđena i analiza pokazuje kako socijalnoekološke teme i sadržaji nisu zastupljeni u jednakoj mjeri u odnosu na druge teme s 3,54% prostora odnosno znakova koji se bave njima. Druge teme i problemi su potisnule ekološke teme; 42,22% prostora bavi se primjerice vanjskom politikom i događajima. To i ne začuđuje budući da su izrazito dominantne i prisutne tokom cijelog poslijeratnog razdoblja bile teme i pitanja vezana za ulazak Republike Hrvatske u EU, članstvo u NATO-u i drugim međunarodnim organizacijama i institucijama. Često su ekološke teme i sadržaji sekundarni u odnosu na druge teme i područja te se tako pokazalo kako se ekološke teme u većini slučajeva spominju unutar drugih tema poput primjerice gospodarskih tema (6 puta), vanjsko političkih (8 puta), a samo 6 puta ekološke teme su zasebne teme. Također je bitan podatak da skoro polovica ukupne količine teksta koja se bavi ekološkim pitanjima se odnosi na dva govora predsjednika Stjepana Mesića na Sastanku UN-a o klimi te Konferenciji o klimatskim promjenama u Kopenhagenu. Druga hipoteza također je potvrđena i pokazalo se kako se o ekološkim temama najčešće govori pred stranom javnosti. Samo 5 puta ekološkim temama su se predsjednici bavili pred domaćom javnosti, a 17 puta pred stranom javnosti što je čak 77,3%. Kada uz to pogledamo i podatak kako se samo jednom govorilo o ekološkoj politici teško se oteti dojmu kako su ekološke teme poslužile našim predsjednicima uglavnom za dobro prezentiranje Republike Hrvatske prema van.

Treća hipoteza nije potvrđena. Klimatske promjene sa 7 spominjanja nisu najčešća tema već je očuvanje okoliša bila najzastupljenija tema s 10 spominjanja, nestašice hrane se spominju 8 puta, obnovljivi izvori energije 4 puta, ratno zagađenje 2 puta, a ekološka politika i energetska pitanja samo jednom. Iznenadjujuće je da su jednom od najvećih zagađenja napravljenim neupitno od strane ljudi u nedavnoj povijesti teritorija Republike Hrvatske, ratnom zagađenju, predsjednici pozornost posvetili samo 2 puta. Četvrta hipoteza da se u manje slučajeva ulazi u detalje i specifične ekološke teme je potvrđena i analiza pokazuje kako se u detalje i specifične ekološke teme ulazilo u samo 7 slučajeva od 33 puta koliko se spominju ekološke teme što odaje izrazito sporadičan i usputni pristup ekološkim temama i problemima. Rezultat analize odgovara nalazima M. Matešić i D. Šimleša na području rada države i razvojnih dokumenata vezano uz održivi razvoj, energetska politiku i očuvanje okoliša. Peta hipoteza je također potvrđena budući da se češće u negativnom kontekstu govori o ekološkim temama. Od 33 slučajeva spominjanja ekoloških tema samo je 9 puta pristup bio pozitivan dok je u ostalih 25 slučajeva pristup bio negativan tj. u velikoj većini predsjednici su se bavili problemima i samo upozoravanjima na njih, a ne rješenjima. Osim samog pojma ekologije, ekološka terminologija ušla je u predsjedničke govore tek 2002. i s prolaskom vremena vidi se sve veća upotreba stručne terminologije. Predsjednik Franjo Tuđman tako primjerice nije niti u jednom svojem opsežnom izvješću o stanju nacije spomenuo neki ekološki termin. Vezano za to, predsjednik Franjo Tuđman je jedini imao godišnja iscrpna izvješća o stanju Republike Hrvatske čiji se nedostatak itekako osjeti kod predsjednika Stjepana Mesića i predsjednika Ive Josipovića.

S obzirom na zaključke A. Giddensa o potrebi političkih vođa za većom angažiranosti vezano uz ekološke probleme, možemo zaključiti kako predsjednici Republike Hrvatske nisu činili dovoljno po tom pitanju. Kod svih predsjednika se uočava dimenzija ekološke zabrinutosti i deklaratorne podrške rješavanju različitih ekoloških problema, no ne vidi se dimenzija proaktivnosti.

LITERATURA

- Berelson, B. (1952.) Content Analysis in Communication Research. Glencoe, Illinois , SAD: The Free Press.
- Cifrić, I. (1992.) Socijalnoekološke teme i sadržaji u „Vjesniku” i „Večernjem listu” od 1987. do 1990. Zagreb: Socijalna ekologija, 1 (3):321-334.
- Cifrić, I. (2000.) Održivi razvoj i strategija zaštite okoliša. Zagreb: Socijalna ekologija, 9 (3):233-248.
- Cifrić I. (2005.) Ekološka zabrinutost Percepcija ekoloških problema kao zabrinjavajućih. Zagreb: Socijalna ekologija, 14 (1-2):1-28
- Galić, B. (1996.): Socijalno politička kretanja environmentalnih pokreta. Zagreb: Socijalna ekologija, 5 (4):559-571.
- Galić, B. (1999.): Politička kultura i okoliš: doktorska disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Galić, B. (2002.): Politička ekologija i zelena politika. Zagreb: Socijalna ekologija, 11 (1-2):1-14.
- Gee, J. P. (2011.) An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method. New York, SAD: Routledge.
- Giddens, A. (2009.): The Politics of Climate Change. Cambridge, UK: Polity Press.
- *Hrvatski centar za razminiranje*. URL: <http://www.hcr.hr> (srpanj 2014.)
- Krippendorff, K. (2004.): Content Analysis: An Introduction to Its Methodology. Thousand Oaks, SAD: Sage Publications, Inc.
- Landripet, I. (1999.): Manje poznate posljedice rata u Hrvatskoj; recenzija Richardson, M. (1996.) Učinci rata na okoliš: Hrvatska. Zagreb: Plemos, 2 (3-4):224-227.
- Lukšić, A. (2004.): Environmentalističke političke arene. Zagreb: Socijalna ekologija, 13 (2):113-127.
- Matešić, M. (2009.): Principi održivog razvoja u strateškim dokumentima Republike Hrvatske. Zagreb: Socijalna ekologija, 18 (3-4):323-339.
- *Ministarstvo zaštite okoliša i prirode*. URL: <http://www.mzoip.hr> (srpanj 2014.)

- Neundorf, K. A. (2002.): The Content Analysis Guidebook. Thousand Oaks, SAD: Sage Publications, Inc.
- Šimleša, D. (2010.): Uloga države u razvoju obnovljivih izvora energije. Zagreb: Socijalna ekologija, 19 (2):109-126.
- *Ured Predsjednika Republike Hrvatske*. URL: <http://predsjednik.hr> (srpanj 2013.)

POPIS TABLICA

stranica

Tablica 1. Pregled tema po predsjednicima	43
Tablica 2. Spominjanje ekoloških tema po predsjednicima	43
Tablica 3. Ekološki termini u obraćanjima	48
Tablica 4. Pročišćena tablica ekoloških termina u obraćanjima	49

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

stranica

Slika 1. Frekvencija različitih tema u obraćanjima	42
Slika 2. Spominjanje ekoloških tema pred domaćom i stranom javnosti	44
Slika 3. Frekvencija spominjanja ekoloških tema u tekstovima	45
Slika 4. Pristup ekološkim temama	46
Slika 5. Spominjanje ekoloških termina kroz godine	50

SAŽETAK

U radu se iznose rezultati analize sadržaja obraćanja predsjednika Republike Hrvatske s ciljem dobivanja uvida u socijalnoekološke teme i sadržaje kojima se bave predsjednici Republike Hrvatske kako pred domaćom, tako i pred stranom javnosti. Analizom su obuhvaćena važnija obraćanja u periodu od 3. svibnja 1995. do 1. srpnja 2013. Osim deskriptivne analize sadržaja rad sadrži i detaljniju analizu svih govora uzetih u obzir.

Socijalnoekološke teme i sadržaji su se pokazali slabo zastupljenima u obraćanjima i najčešće podređene drugim temama poput primjerice gospodarskih ili vanjskopolitičkih tema. Dominantne teme su bile očuvanje okoliša (10 spominjanja), nestašice hrane (8 spominjanja) i klimatske promjene (7 spominjanja). U 77,3% slučajeva ekološke teme spominjane su pred stranom publikom, a u samo 20,6% slučajeva se ulazi u detalje, odnosno u većini slučajeva pristup predsjednika Republike Hrvatske ekološkim temama i sadržajima se pokazao deklaratoran.

Ključne riječi: analiza sadržaja, ekologija, predsjednik Republike Hrvatske, ekološka politika

SUMMARY

This paper details the results of a content analysis of speeches made by the presidents of the Republic of Croatia with a focus on socio-ecological topics and subject matters the presidents gave their attention to before domestic and foreign audiences. The analysis encompasses all the important speeches made between the dates of May 3, 1995 and July 1, 2013. Besides the descriptive analysis, this paper also contains a more detailed analysis of all the speeches taken into account.

Socio-ecological topics and subject matters are poorly represented and most commonly subordinated to other topics like economic or foreign policy topics. Dominant themes were environmental preservation (10 mentions), food shortages (8 mentions) and climate change (7 mentions). Out of all ecological topics, 77,3% are given to foreign public and the presidents go into detail in only 20,6% of ecological themes in all the speeches. In most cases, the approach of the presidents of the Republic of Croatia towards socio-ecological topics and subject matters was declaratory.

Key words: content analysis, ecology, President of the Republic of Croatia, political ecology, Republic of Croatia